

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ АРМІЇ, КОНВЕРСІЇ ТА РОЗЗБРОЄННЯ
CENTER FOR ARMY CONVERSION AND DISARMAMENT STUDIES

14 червня 2019

ВИКЛИКИ І РИЗИКИ

Безпековий огляд ЦДАКР № 11 (122)

Адреса: Вул. Іллінська, 10, офіс 5, Київ, 04070
тел.: +38 (044) 425-42-10
www.cacds.org.ua

Безпековий огляд «ВИКЛИКИ і РИЗИКИ» Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР, www.cacds.org.ua) здійснюється аналітиками ЦДАКР за підтримки банку «Аркада». Для підготовки оглядів залучаються відомі експерти, дипломати, військові фахівці та спеціалісти усіх відомств, що працюють у безпековому середовищі України.

Метою публікацій Безпекового огляду «ВИКЛИКИ і РИЗИКИ» є оперативне та аналітичне інформування зацікавлених профільних структур, ЗМІ та громадян, що цікавляться актуальними проблемами безпеки України.

Кожний огляд присвячений короткому періоду (1 – 2 тижні), та містить експертні думки, які можуть не збігатися з офіційною позицією української влади.

@2014 Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння
У разі цитування обов'язкове
посилання на ЦДАКР

Редакційна колегія:

Бадрак В.В. – головний редактор, директор ЦДАКР

Копчак В.І. – відповідальний секретар, заступник директора ЦДАКР

Самусь М.М. – заступник директора ЦДАКР з міжнародних питань

Члени Редакційної колегії:

Бондарчук С.В. – член Експертної Ради у галузі національної безпеки, генеральний директор ДК «Укрспецекспорт» (2005-2010 рр.)

Згурець С.Г. – головний редактор журналу «Експорт озупия и оборонный комплекс Украины», директор інформаційно-консалтингової компанії (ІКК) Defense Express

Кабаненко І.В. – заступник міністра оборони (2014 р.), перший заступник начальника Генерального штабу ЗСУ (2012 – 2013 рр.), член Експертної Ради у галузі національної безпеки

Конопльов С.Л. – директор Гарвардської програми з чорноморської безпеки та програми з безпеки США-Росія і США-Південна Азія, член Експертної Ради у галузі національної безпеки

Литвиненко О.В. – заступник секретаря Ради національної безпеки і оборони України

Міхненко А.В. – головний редактор журналу «Ukrainian Defense Review»

Паливода К.В. – голова правління банку «Аркада», член Експертної Ради у галузі національної безпеки

Поляков Л.І. – голова Експертної Ради ЦДАКР, перший заступник міністра оборони України (2005 – 2007 рр.), заступник міністра оборони України (2014 р.)

Рябих В.О. – член Експертної Ради у галузі національної безпеки, директор з розвитку інформаційно-консалтингової компанії (ІКК) Defense Express

Щербак Ю.М. – письменник та громадський діяч, Надзвичайний і Повноважний Посол України в США (1994 - 1998 рр.), міністр охорони навколишнього середовища (1991 - 1992)

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ОЦІНКИ

Ключові виклики і ризики у сфері безпеки і оборони у першій половині червня 2019 року – аналіз Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР)

У ДЗЕРКАЛІ ЕКСПЕРТНОЇ ДУМКИ

Планування оборони потрібно передати військовому відомству, міністру надати статус віце-прем'єра

Російсько-українські війни: президенти змінюються, правила залишаються

Вибори до Європарламенту та анти-корупційні реформи в Румунії

Туркменистан на перепутьє: или развитие, или «венесуэлизация»

АНАЛІТИЧНІ РОЗРОБКИ

Вооруженные силы Венесуэлы перед лицом испытаний

Ключові виклики і ризики у сфері безпеки і оборони у першій половині червня 2019 року – аналіз Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР)

Валентин Бадрак,
директор Центру досліджень, армії та конверсії

Непересічні події внутрішнього життя держави відбувалися на тлі суттєвої ескалації збройного протистояння сил оборони України з російським збройним угрупованням на Донбасі в умовах усвідомлення перших кадрових помилок Президента Зеленського та його перших особистих «ляпів»

У першій половині червня 2019 року центр тяжіння ризиків виявився зміщеним на поле внутрішньополітичних подій та кадрових рішень нового Президента України. До того ж, ці непересічні події внутрішнього життя держави відбувалися на тлі суттєвої ескалації збройного протистояння сил оборони України з російським збройним угрупованням на Донбасі в умовах усвідомлення перших кадрових помилок Президента Зеленського та його перших особистих «ляпів».

Досить прикро, що новообраний Президент України у своїй реакції на загострення на фронті дозволив собі вислів, який одразу

викликав справедливе обурення та стурбованість фахівців. Зокрема, коли після загибелі внаслідок обстрілу 7 червня двох українських військовослужбовців та ще поранення 11 Володимир Зеленський зазначив наступне: «Кричуще порушення мінських угод - застосування артилерії - свідчить, щонайменше, про часткову втрату управління і контролю над найманцями. Ми сподіваємося, що російська сторона відновить контроль над цими підрозділами». Підсвідомо чи випадково, але глава держави підіграв ворожому кремлівському хазяїнові Путіну, який постійно відхрещувався від участі Москви у цій війні. Зрозуміло, що така по-

Вже можна зробити цілком обґрунтований висновок, що призначення Кучми є цілковитою помилкою глави держави

Важливо, що суспільство вмить відреагувало на складну ситуацію

З одного боку, суспільство очікує від Президента завершення війни з Росією, з іншого, більша його частина неготова зробити це «за будь-яку ціну». Тому умови компромісу для завершення російсько-української війни є сьогодні найважливішим аспектом в усій системі підготовки державних рішень

милка глави держави негативно вплинула на його сприйняття експертними колами як Верховного Головнокомандувача, та разом з тим засвідчила про наявність ризиків такого характеру.

Прикрий випадок підсилювався безпідставними та вкрай непродуманими висловленнями напередодні призначеного Зеленським представника України в Тристоронній контактній групі Леоніда Кучми - щодо закріплення у домовленостях про черговий режим тиші в зоні ООС заборони українським військовим відкривати вогонь у відповідь та зняття блокади ОРДЛО. Це дало справедливе підґрунтя опонентам казати про «зраду українських інтересів», а п'ятий президент України П.Порошенко навіть висловив побоювання, що чинний глава держави реалізує російський сценарій для Донбасу. Вже можна зробити цілком обґрунтований висновок, що призначення Кучми є цілковитою помилкою глави держави. Враховуючи, що другий Президент України напевно міг забути, що Рада національної безпеки та оборони 15 березня 2017 року ухвалила рішення про припинення економічних стосунків з окупованими територіями у відповідь на захоплення українських державних і приватних підприємств, запровадження в ОРДЛО рублевої зони і російської податкової системи.

Важливо, що суспільство вмить відреагувало на складну ситуацію. Кілька тисяч людей зібралися біля Адміністрації Президента в Києві 10 червня з вимогами не допустити здачі національних інтересів у переговорах з РФ. Учасники акції «Зупини капітуляцію» висловлюють обурення у зв'язку зі скандальними заявами Кучми. У свою чергу, виправдовуватися прийшлося й новому начальнику Генштабу Руслану Хомчаку, який заявив про те, що ніхто не віддавав наказу військам не відкривати вогонь у відповідь.

Тим часом суспільство неоднозначно сприйняло деякі призначення у силовому блоці. Якщо ставлення до Руслана Хомчака рівне і схвальне, то призначення «близьких» людей керівниками СБУ і СЗР сприйняті як сумнівні. Особливо це стосується постаті Владислава Бухарева – через наявність незрозумілих статків, які не міг би чесно заробити чиновник. Так саме прийшлося виправдовуватися й шефу головної спецслужби – внаслідок російського громадянства його дружини.

Новим викликом стає й сама риторика розмови з агресором. З одного боку, суспільство очікує від Президента завершення війни з Росією, з іншого, більша його частина неготова зробити це «за будь-яку ціну». Тому умови компромісу для завершення російсько-україн-

Кремль розраховує на створення потужної проросійської парламентської сили. З опорою на проросійських-антиукраїнських політиків – Медведчука, Бойка та Рабиновича

ської війни є сьогодні найважливішим аспектом в усій системі підготовки державних рішень. Тим більше, що фахівці небезпідставно наголошують: Україна опинилась без надійних союзників і не змогла створити потужний антипутінську коаліцію. Слід погодитися із директором Інституту зовнішньополітичних досліджень Григорієм Перепелицею («День», 11 червня), що «будь-яка модифікація мінського процесу не розв'яже проблеми, оскільки чинний мінський процес, зокрема його повне виконання, означає узаконення сепаратизму в Україні».

Оцінка поточних воєнних загроз Україні

Росія суттєво збільшила інтенсивність вогневих атак, чим намагається прискорити перемовини Києва з підконтрольними окупаційними режимами. Москва саме на цьому наполягає, сама ж готова лише до стратегічних перемовин із Заходом, спрямованих на ревізію своєї ролі на міжнародній арені. Між іншим, не йдеться про реалізацію військового сценарію Кремлем – передусім тому, що Кремль розраховує на створення потужної проросійської парламентської сили. З опорою на проросійських-антиукраїнських політиків – Медведчука, Бойка та Рабиновича.

Крім того, РФ суттєво посилює кримський плацдарм, перетворюю-

ючи туристичний регіон на військову базу. Так, там нині п'ять зенітних ракетних батарей С-400 (комплекс здатний перехоплювати цілі на дальності до 600 км, вражати їх на дальності до 400 км і на висоті до 30 км), а також додаткові війська і сучасні винищувачі, крім того, є й носії ядерної зброї. Це дозволяє Москві контролювати Чорне море, погрожувати Європі і Близькому Сходу. Останнім часом Росія збільшила чисельність своїх військ, літаків і зброї в анексованому Криму. Видання Defense One зазначає, що у російських військових зараз 81 літак і вертоліт в Криму, а російський Чорноморський флот нещодавно поповнився 10 військовими кораблями, які можуть запустити крилату ракету «Калібр»: шість дизельних електричних підводних човнів і чотири надводних корабля, повідомив чиновник. Зараз ракета «Калібр» може вражати цілі на відстані до 2400 км. Мілітаризація Криму дозволяє Кремлю тримати войовничу риторику та плекати себе сподіваннями на те, що Захід погодиться з воєнними «аргументами» й почне розмову на рівних, а не як з загарбником, який порушив норми міжнародного права.

Водночас, слід не випускати з об'єктиву уваги того факту, що Москва не відступить від наміру отримати Україну як васальне утворення, та готова заради цього

Експерт назвав три пріоритети, які вважає найважливішими для нового Верховного Головнокомандувача України. Передусім керованість управління військом, до якої входить сучасний зв'язок, автоматизація і засоби радіоелектронної боротьби

застосувати увесь арсенал можливостей, від інформаційної війни до терористично-диверсійних заходів. Крім того, слід звернути увагу на активність Кремля щодо повернення втраченого статусу в Раді Європи, бажання нав'язувати волю через міжнародні організації.

Проте, як заявив на презентації щойно створеного провідними українськими військовими експертами Українського інституту безпекових досліджень його член Правління та директор Інформаційно-консалтингової компанії Defense Express Сергій Згурець, у війнах XXI століття перемагає не той, хто має більшу армію і озброєння, а той, хто може ефективніше використати ці ресурси на театрі бойових дій. Експерт назвав три пріоритети, які вважає найважливішими для нового Верховного Головнокомандувача України. Передусім керованість управління військом, до якої входить сучасний зв'язок, автоматизація і засоби радіоелектронної боротьби. «Зараз на полі бою конкурують не бойові потенціали, а системи і моделі управління. Той, хто є більш швидким і адаптивним, може випередити в бойових діях армію, яка має більший потенціал. Другий пріоритет – це засоби ураження в будь-якому форматі. Вони також спираються на інформаційні контури, щоби уможливити потенціал ракетного щита скерувати в слушний час і

місце. Третя складова – це Сили спеціальних операцій, як елемент нової адаптивної армії. На Силах спеціальних операцій можна адаптувати і перевірити ті моделі, які згодом можна перенести на цілі Збройні сили, включно із робото-технікою та іншими речами», - зазначив Згурець.

Українську владу все більше турбує перспектива облоги – утворенням проросійського сусідства. Нині фахівці вже відмічають вкрай несприятливе оточення кордонів України з боку Білорусі і Молдови, де розташовані російські військові контингенти і створені умови для швидкого перекидання потужних ударних сил ворога. Так, Кремль вже суттєво розхитав ситуацію у Молдові, через що з'явилася небезпека втілення проросійського сценарію. У зв'язку з цим заступник голови СБУ в 2014-2015 роках Віктор Ягун зазначив наступне («Вердикт з Сергієм Руденко», Еспресо, 12.06.2019): «Не такий небезпечний той російський контингент, який там перебуває, як небезпечна сама інфраструктура, яку вони захищають. Зокрема, це відновлений 2014 року військовий аеродром, що здатний приймати великі військові літаки. Це такий плацдарм для справжньої гіпотетичної атаки в бік півдня України. Ну, і власне, все те, що відбувається в Молдові, як кажуть експерти, є одним зі сценаріїв для України і репетиція як роз-

***Проте, ані попередній, ані чинний
президенти України не продемон-
стрували політичної волі щодо
таких спецоперацій чи перенесення
тягаря агресивної війни на терито-
рію агресора***

***Однак за цими французькими про-
мовами стоїть відношення до
України, як до другорядного гравця
міжнародної арени, що само по собі
є викликом***

ділити Україну за молдовським сценарієм».

У цьому контексті пан Ягун виступив з досить цікавою ініціативою для нової влади. А саме, фахівець вважає за необхідне створення проблем для Росії всередині її території, аби відволікати ворожі сили і ресурси на вирішення внутрішніх, а не ескалації зовнішніх конфліктів: «Якщо ми почнемо наприклад, підтримувати ті незалежні рухи, що є на Кавказі, на Уралі, то зрозуміло, що там почнуться інші процеси, і Росія буде змушена відключитися від нас. Слід створити проблеми в першу чергу для самої Росії». Або, наприклад, провести спецоперацію доставки в Україну засудженого за державну зраду експрезидента Віктора Януковича. Проте, ані попередній, ані чинний президенти України не продемонстрували політичної волі щодо таких спецоперацій чи перенесення тягаря агресивної війни на територію агресора.

Вагомі події на міжнародній арені та висновки для України

Оцінки червневого періоду яскраво свідчать про наступ на Україну на міжнародній арені, що можна пов'язати з низкою чинників: випробування нової української влади, намагання Кремля скористатися виборною ситуацією в Україні та зміцнити своє антиукраїнське позиціонування, та та-

кож бажання деяких країн або окремих політиків реалізувати власні амбіції, в тому числі, за рахунок українських інтересів.

З одного боку, підтримка України діє. У 2020 фінансовому році США планують виділити на військову допомогу Україні від 300 до 450 мільйонів доларів. Альянс не визнав незаконної анексії Кримського півострова росіянами і засудив агресивні дії РФ у Чорному морі. А також привітав рішення Міжнародного трибуналу ООН з морського права у справі про Керченській інцидент, закликавши Росію негайно звільнити 24 військовополонених українських моряків та повернути три кораблі, які були незаконно захоплені росіянами у листопаді 2018 року.

З іншого боку, позиція Заходу залишається неоднозначною. Днями відбулася заява Еммануеля Макрона щодо необхідності «стратегічної дискусії» з РФ, виникли наміри комісара Ради Європи відвідати окупований Крим. «Необхідно відбудувати нову граматику довіри та безпеки з Росією, й вона не повинна йти виключно через НАТО, - вважає Макрон, додавши, - Але має бути стратегічна дискусія. Саме тому цього тижня в мене буде нова тривала плідна дискусія з Володимиром Путіним як президента Франції та G7». Французький президент артикулює до небезпечних для Європи впливів,

Ми маємо враховувати, що спецслужби Росії завжди мали глобальні амбіції, що їх вони успадкували від Радянського Союзу. Для нас важливо розуміти, що лінія фронту в нас не одна, і що вона проходить не лише на Донбасі. Їх кілька. Навіть всередині Європи, в таких організаціях як ОБСЄ

Отже ключовими викликами для України у сфері безпеки залишаються агресивні наміри Росії. Але новому президентові України і головнокомандувачу Володимирові Зеленському варто посилити увагу до активності Москви в третіх країнах та європейських інституціях. А також перейти до активної фази побудови українського війська на сучасних засадах ведення бойових дій.

зокрема каже: «Було би неправильно залишити Росії повернутися до Китаю». Однак за цими французькими промовами стоїть відношення до України, як до другорядного гравця міжнародної арени, що само по собі є викликом.

Цікавий коментар з цього приводу надав Юрій Кочубей, Надзвичайний і Повноважний Посол України у Франції в 1992 — 1997 рр. («День», 12 червня): «А щодо візиту Володимира Зеленського до Франції, то, вважаю, що він повинен приїхати, як кажуть, не з порожніми кишнями. Він має запропонувати участь України в загальноєвропейській системі безпеки та добиватися, щоб Франція підтримала нас у нашому бажанні вступити до ЄС і НАТО, бо це в інтересах самої Франції». Чи вдасться це зробити щойно обраному главі держави на тлі казенпаду цілком нових для нього проблем?

Варто звернути увагу на нову спецоперацію РФ: у російському МЗС повідомили про те, що комісар Ради Європи з прав людини Дуня Міятович має намір відвідати анексований Крим, зазначивши про «досягнуту домовленість щодо поїздки до Криму 7 – 11 жовтня ц.р.». Крім того, регламентний комітет ПАРЄ, фактично, зробив крок назустріч поверненню Росії до зали засідань Парламентської Асамблеї, схваливши проект доповіді і текст резолюції, що може

ускладнити накладання санкцій на Росію.

Небезпека все більше полягає і в тому, що агресивна активність Москви не обмежується територією ані самої України, ані сусідніми з нею державами. Слід визнати, що Росія досить результативно працює на різних ділянках, зокрема, у колишній Югославії і навіть в країнах НАТО. Навіть суперечності із Туреччиною, де мало не дійшло до військового конфлікту, Москві вдалося коштом постачання тій державі зенітно-ракетних систем С-400 нейтралізувати Туреччину і зробити її якщо не союзником, то забити клин всередині держав НАТО. Ми маємо враховувати, що спецслужби Росії завжди мали глобальні амбіції, що їх вони успадкували від Радянського Союзу. Для нас важливо розуміти, що лінія фронту в нас не одна, і що вона проходить не лише на Донбасі. Їх кілька. Навіть всередині Європи, в таких організаціях як ОБСЄ. Російська сторона виборює там кожен сантиметр свого впливу. Це робиться за рахунок бізнесу, за рахунок преференцій, за рахунок того, що шредерів тримає на зарплатні в Газпромі і так далі...

Отже ключовими викликами для України у сфері безпеки залишаються агресивні наміри Росії. Але новому президентові України і головнокомандувачу Володимирові Зеленському варто посилити

Така динамічна реалізація стратегії двостороннього співробітництва між США та Польщею перетворюють останню на фортецю, і тут є сенс повчитися саме налагодженню таких двосторонніх відносин союзників

увагу до активності Москви в трьох країнах та європейських інституціях. А також перейти до активної фази побудови українського війська на сучасних засадах ведення бойових дій.

Вражаючим прикладом для України залишається Польща. Так, днями Президент США Дональд Трамп і лідер Польщі Дуда підписали спільну декларацію про оборонну співпрацю, згідно з яким Вашингтон має намір розмістити в Польщі ескадрилью розвідувальних безпілотників MQ-9. «Сполучені Штати мають намір обмінюватися інформацією, отриманою в результаті операцій цієї ескадрильї, в міру необхідності, на підтримку наших оборонних цілей», - говорить один з пунктів декларації, яку розповсюдила прес-служба Білого дому. Згідно з офіційним повідомленням, США також планують розширити свою нинішню військову присутність у Польщі. Нині там близько 4,5 тис. військовослужбовців. Крім того, передбачається будівництво військового аеродрому «з метою підготовки чи в разі непередбачених обставин» і розгортання штабу дивізії США і підрозділи сил спеціальних операцій США «для підтримки повітряних, наземних і морських операцій». Така динамічна реалізація стратегії двостороннього співробітництва між США та Польщею перетворюють останню на форте-

цю, і тут є сенс повчитися саме налагодженню таких двосторонніх відносин союзників.

Між іншим у самій Росії також цікаві зміни у галузі безпеки – вибиває змова проти Путіна. Зокрема, колишній ватажок російської терористичної групи, що діяла на Донбасі, Ігор Гиркин днями висловився, що вважає чинного президента РФ імітатором. У РФ буде спостерігатися все більше відторгнення російського лідера, еліти і ЗМІ будуть перетворювати його в ізгоя, довів свої переконання Гиркин в ефірі Рой ТВ. Він вважає, що в Росії ліберали фактично збираються запустити перебудову 2.0. «Фактично вони збираються запустити перебудову 2.0 з самовикриттям режиму в якійсь мірі, і можна говорити про те, що частина силовиків так званих з іншої фракції путінської влади, так, дійсно, в якійсь мірі спасували перед цим натиском», - экс-ватажок російської терористичної групи, що діяла на Донбасі. Важливо прийняти до уваги такий вислів Гиркина: «В першу чергу, тому, що вони самі не знають, що робити. Економічна криза в країні розвивається, ... власних ідей, як виходити з цієї ситуації, у них немає. Певна частина - бізнес і держеліти - ... вони вже не прагнуть приховувати свою відверту опозиційність Путіну і силовикам». Про що свідчить тенденція переосмислення ролі Путіна в РФ?

Про що свідчить тенденція переосмислення ролі Путіна в РФ? Не тільки про визнання тупиковою політику Путіна, але й про ймовірність тихого палацового перевороту. Коли на заміну Путіну прийде людина «перехідного періоду» - з його оточення, але з намірами «підчистити» його найбільш ганебні та деструктивні недоліки. І серед іншого на тлі змін риторики налагодити відносини із Заходом

Водночас, є сенс казати й про низку негативних тенденцій всередині України

Не тільки про визнання тупиковою політику Путіна, але й про ймовірність тихого палацового перевороту. Коли на заміну Путіну прийде людина «перехідного періоду» - з його оточення, але з намірами «підчистити» його найбільш ганебні та деструктивні недоліки. І серед іншого на тлі змін риторики налагодити відносини із Заходом. Проте такий сценарій не є очевидним. Сам по собі він не спрацює. А от в разі потужного тиску Заходу та збільшення темпів розвитку України – цілком ймовірний.

Реформаторські зусилля України. Оцінки поточного стану

Серед позитивної інформації червневого періоду слід згадати передусім заяву нового начальника Генерального штабу Збройних сил України Руслана Хомчак про плани «звести до оптимального кількості» чисельність військових частин. Так, 12 червня в інтерв'ю «Радіо Свобода» генерал поінформував, що вже «віддав відповідні вказівки, працюють відповідні структури для того, щоб привести чисельність, штати військових частин до оптимальної кількості, яке повинно бути. Звичайно, не знижуючи боєздатність, не знижуючи готовність до відповіді на ті загрози і виклики, які стоять перед державою». Хоча начальник Генштабу ЗСУ наголосив, що не йдеться про скорочення кількості військових частин

Збройних сил України, це може стати першим кроком до переосмислення парадигми розвитку сил оборони. А, можливо, навіть і утворення дієвої і реалістичної Держпрограми створення професійного війська. Чисельність якого буде поступово зменшуватися за рахунок скорочення небойових структур, а поставки новітніх озброєнь збільшуватимуться.

Саме у цьому контексті слід згадати завершення державних випробувань нового українського РСЗВ «Вільха-Р» 13 червня. Досить симптоматично, що виробництво цієї унікальної потужної високоточної зброї, яка за своїми бойовими можливостями перевищує аналогічну зброю російського виробництва, здійснюватиметься за замкненим циклом.

Водночас, є сенс казати й про низку негативних тенденцій всередині України. Так у Харкові поліція проводить обшуки у справі про знесення бюста Жукова, зокрема відбулися обшуки двох харківських активістів В'ячеслава Дуди та Максима Зінченка у справі про знесення бюста радянському маршалу Георгію Жукову. Цей факт, на жаль, свідчить про упереджене ставлення місцевої влади до антиімперської символіки та створює оновлені ризики реваншизму.

Ще один приклад відноситься до посилення тези на користь створення професійної армії. Фор-

мально йдеться про те, що на Запоріжжі офіцер військкомату брав хабарі у 29 тис. грн за впровадження корупційної схеми ухилення молодих людей від проходження строкової військової служби. За отримання хабаря заступником військового комісара затримали в порядку ст. 208 КПК України. Між

іншим, це є яскравим свідченням необхідності відмови від призову в неоднорідному суспільстві та налаштування курсу на мотивацію до служби – через розробку й запровадження нових за змістом контрактів. Що посилить відповідальність сторін та розвине авторитет самої армії.

Планування оборони потрібно передати військовому відомству, міністру надати статус віце-прем'єра

Іван Руснак,
перший заступник міністра оборони України

Гадаю, надзвичайно важливою і актуальною для обговорення нині є тема управління у сфері оборони держави. Аналіз цих процесів в різних країнах свідчить, що вони мають свою особливість, зокрема, враховуються фактори, що пов'язані із станом миру, війни, блоковості та інше.

Отже процес управління сферою оборони – це галузь стратегічного рівня управління, і у цей процес задіяні найвищі органи державного управління – Президент України з адміністрацією, Рада національної безпеки і оборони (РНБО), уряд, парламент, органи військового управління, органи місцевого самоврядування, керів-

ництво галузей економіки і потужних підприємств промисловості.

Процес управління обороною – а за визначенням це складний процес, який передбачає сукупність заходів економічного управління, інформаційно-політичного і суто військового управління, зокрема, спрямованих на підготовку держави до оборони, відбиття зовнішньої агресії, швидкого прийняття рішень, планування заходів, наповнення їх ресурсом, координацією їх виконання і контролю.

Наприклад, за результатами введення в Україні у листопаді-грудні 2018 року «воєнного стану» і роботи впродовж місяця Центру координації і взаємодії центральних органів

Тобто, у нас, у воюючій країні, в уряді немає жодного урядового комітету, де б профільно вирішувались питання оборони в цілому, та оборонної промисловості – зокрема

На цей час не передбачено законодавством документ стратегічного рівня. А такий документ під назвою «План оборони країни» повинен бути та має передбачатися його використання для координації і контролю виконання низки окреслених вище заходів

В нашій державі необхідно повноваження з питань планування і підготовки оборони надати Міністерству оборони України та надати міністру оборони статус віцепрем'єр-міністра з питань оборони

виконавчої влади (ЦОВВ), органів військового управління (ОВУ) та органів місцевого самоврядування щодо виконання заходів воєнного стану, вважаю за необхідне змінити підходи щодо системи управління оборонною у верхніх ешелонах управління. Зокрема, за моїми оцінками, на сьогодні цей процес потребує певної централізації на етапі підготовки рішень, прийняття рішень і управління їх виконанням.

У нас шість віцепрем'єрів, включно з першим віцепрем'єром. І є чотири урядових комітети. Де розглядається питання оборони? На комітеті з економічних питань, під головуванням віцепрем'єр-міністра Степана Кубіва. Тобто, у нас, у воюючій країні, в уряді немає жодного урядового комітету, де б профільно вирішувались питання оборони в цілому, та оборонної промисловості – зокрема. При цьому на комітеті з економічних питань зазвичай збирається 30-40 осіб, засідання тривають десь 3-4 години, а питання оборони доповідається в кінці засідання, бо всі наші теми закриті.

Мушу визнати, що на сьогодні процес у більшості означених сфер стратегічного управління децентралізований, а окремі важливі елементи взагалі відсутні. Наприклад, на цей час не передбачено законодавством документ стратегічного рівня. А такий документ під назвою «План оборони країни» повинен бути та має передбачатися

його використання для координації і контролю виконання низки окреслених вище заходів.

Всі, хто працював у складі Центру координації і Генеральному Штабі ЗСУ, висловилися за необхідність його розробки. Для цього необхідно внести зміни до низки чинних Законів України, в яких передбачити розробку документу такого рівня, визначити зміст та порядок його розробки, а також введення в дію.

На моє переконання, в державі конче необхідно суттєво удосконалити механізм формування наступних елементів, що безпосередньо впливають на стан безпеки держави: 1) проекту бюджету на національну оборону; 2) системи формування ДОЗ; 3) військово-технічної політики держави.

У свою чергу, для цього необхідно наступне:

- Повноваження;
- Механізм координації і контролю;
- Відповідний ресурс.

За моїми оцінками, на підставі аналізу підходів щодо управління сферою оборони країни у воюючій країні, зокрема в Ізраїлі, в нашій державі необхідно повноваження з питань планування і підготовки оборони надати Міністерству оборони України та надати міністру оборони статус віцепрем'єр-міністра з питань оборони.

Механізм підготовки усіх рішень з питань оборони і координації заходів на етапі підготовки рішень передбачає створення профільного Урядово-

Також вважаю за потрібне передати Міністерству оборони з Міністерства економічного розвитку та торгівлі департаменту оборонної політики, який займається формуванням державного оборонного замовлення. Тоді усі питання ДОЗу будуть формуватися і розглядатися не кулуарно, а на Урядовому комітеті з питань оборони, де будуть представлені представники усіх силових міністерств, Мінекономрозвитку та торгівлі, Мінфіну, Служби безпеки, Мінюсту, приватних компаній тощо

го комітету з питань оборони. Урядовий комітет – це колективний орган, який готує пропозиції уряду для ухвалення рішень з того чи іншого питання. Також вважаю за потрібне передати Міністерству оборони з Міністерства економічного розвитку та торгівлі департаменту оборонної політики, який займається формуванням державного оборонного замовлення. Тоді усі питання ДОЗу будуть формуватися і розглядатися не кулуарно, а на Урядовому комітеті з питань оборони, де будуть представлені представники усіх силових міністерств, Мінекономрозвитку та торгівлі, Мінфіну, Служби безпеки, Мінюсту, приватних компаній тощо. Державне оборонне замовлення, яке детально обговорено на профільному урядовому комітеті, далі йде на розгляд Ради національної безпеки та оборони, де Віце-прем'єр-міністра з питань управління сферою оборони – Міністра оборони України так само його представляє та обґрунтовує його логіку та наповнення.

Механізм прийняття рішень – через РНБО та укази Президента. Механізм координації виконання цих рішень та контролю їх практичної реалізації слід покласти на віце-прем'єра з питань оборони – Міністра оборони, ЦОВВ, ОВУ.

Тому наполягаю, що питання дієвої оборонно-промислової політики, утворення ЦОВВ для її реалізації – це прямо відноситься до сфери оборони країни. Що ж до власне кон-

струкції самого ЦОВВ на базі згаданого департаменту, це потребує фахового обговорення, визначення ключових елементів та власне утворення такої структури, при цьому формат такого ЦОВВ жодним чином не суперечить ідеї надання міністру оборони статусу віце-прем'єра. За таких умов саме оборонне відомство буде формувати й визначати оборонно-промислову політику.

Щоб бути переконливим, наведу приклад країни, яка так само знаходиться у стані війни. Йдеться про Ізраїль. Міністерство оборони цієї країни, яке насправді є «міністерством безпеки» та фактично контролює більшість ізраїльських сил безпеки, включно воєнну та авіаційну промисловість.

У цьому контексті я хочу підкреслити, що Міноборони України – це не офіс логістики для ЗСУ, це власне ЦОВВ, який займається питаннями оборони країни і реалізує політику щодо:

- Єдиної системи управління силами оборони;
- Єдиної системи логістики і медичного забезпечення системи оборони;
- Підготовки держави до оборони;
- Підготовки системи оборони до відбиття агресії.

Якщо візьмемо до уваги ці безперечні чинники, то посилення ролі цього міністерства та статусу його керівника під час війни не здаватиметься дивним.

Російсько-українські війни: президенти змінюються, правила залишаються

*Володимир Солов'ян,
керівник зовнішньополітичних проектів
Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння*

*Спуск попередньої влади з висоти
Печерських пагорбів виявився на-
стільки стрімким, що жодні махіна-
ції з виборами не сповільнили б низ-
хідний рух*

Ще півроку тому кожен, хто запускав шупальці аналізу в каламутні води 2019-того, неодмінно намацував дві масивні міні – вибори президента та парламенту. Підричник у таких «боєприпасах» спрацьовує, як правило, у двох випадках: коли влада, забуваючи про мінно-вибухові загородження, прокладає курс на фальсифікації та силове приборкання вулиці, або ж через торпедування виборчого процесу ззовні.

Спуск попередньої влади з висоти Печерських пагорбів виявився настільки стрімким, що жодні махінації з виборами не сповільнили б низхідний рух. Цьому сприяв ряд факторів: гігантський відрив

між фіналістами другого туру, небезпека втрати міжнародної легітимності, внутрішньосистемний спротив невідконтрольних Банків, правоохоронних органів та, зрештою, самовідсторонення місцевих еліт від активної підтримки центру.

З часу другого туру президентських виборів Україна перебуває в стані транзиту влади. Адміністративний ресурс розпорошений: його ваги недостатньо, щоб продавити вигідний новій команді результат парламентських виборів. Зрештою, рейтинги пропрезидентської сили ростуть, наче на дріжджах. Не передбачається і дефіцит союзників в новому скликанні Ради. Таким чи-

Агресивна політика Кремля в регіоні становить потужну загрозу українській демократії, особливо в «крихкі» часи зміни керівництва держави

Особливістю «електорального» 2019-того року стало переведення лещат кремлівської пропаганди в режим адвокації агентів російського впливу в українській політиці. Осідлавши медійну та фінансово-ресурсну підтримку Кремля, одіозний політик Віктор Медведчук, немов Гамельнський щуролов, вивів з табору «Опоблоку» добру половину екс-регіоналів

ном, відсутній ґрунт, на якому може прорости спокуса штучного завищення показників.

Відтак розглянемо другий аспект безпеки виборчого процесу – зовнішній. Агресивна політика Кремля в регіоні становить потужну загрозу українській демократії, особливо в «крихкі» часи зміни керівництва держави. Попри це стверджувати, що безпосередній вплив РФ спотворив результати голосування не доводиться. Москва утрималась від застосування всього потенціалу щодо зриву українських виборів. Все ж декілька палок у колеса таки було встромлено. Приміром, правоохоронці відчитувались - в ході першого туру були здійснені атаки на сервер Центральної виборчої комісії (ЦВК) з території нашого північного сусіда. Однак рівень активності Росії в цьому сегменті впливу на виборчий процес в Україні виявився нижче очікуваного. Голова Центрвиборчкому Тетяна Сліпачук зазначила: «Цього разу не було масштабних хакерських атак на ЦВК. Однак найбільше ми зазнавали серйозних дезінформаційних атак з метою делегітимізувати українські вибори». На аспект інформаційних кампаній звертають увагу також аналітики Робочої групи з протидії зовнішньому втручання в українські вибори Ukrainian Election Task Force.

Ні для кого не секрет, що російські федеральні ЗМІ останні п'ять

років поливають брудом Україну 24/7. Особливістю «електорального» 2019-того року стало переведення лещат кремлівської пропаганди в режим адвокації агентів російського впливу в українській політиці. Осідлавши медійну та фінансово-ресурсну підтримку Кремля, одіозний політик Віктор Медведчук, немов Гамельнський щуролов, вивів з табору «Опоблоку» добру половину екс-регіоналів. Власне, в рамках президентської кампанії Кремль намагався злити в одну пробірку всі навколо- та проросійські хімікати української політики. З незгодними – в першу чергу депутатами, що обертаються в орбіті Рената Ахметова, - говорили, як правило, з позицій батога. На пряники Москва поскупилась. Так чимало впливових синьо-голубих фігур, які старанно насаджували проросійські наративи, у грудні минулого року були «шаховані» самою ж Москвою – потрапили в санкційні списки РФ.

Нещодавно українськими інформаційними ресурсами кочували інсайди про переговори між «Опозиційною платформою» та «Опоблоком». Не домовились. Вочевидь, взаємні образи і недовіра взяли гору, а значить на парламентські вибори під прапорами дружби з Росією підуть дві колони. Конкуренція на фланзі лояльної до себе опозиції, яку Кремлю не вдалось погасити (щоправда, системної ро-

***Як свідчить соціологія, кількадесят
слухняних штиків в Раді Москва
отримає гарантовано. Тому з
позицій Путіна, розіграти карту
звільнення полонених українців
лише для того, щоб підіграти
своєму куму на виборах, означає
сильно продешевити, в першу чергу
перед Заходом***

боти в цьому напрямку з боку РФ не велось), може завдати відчутного удару по рівню представництва «триумвірату» Бойка-Рабіновича-Медведчука. Також варто відзначити іншу сторону медалі центробіжних процесів у середовищі проросійської пропозиції: фіксація розколу на парламентських виборах певною мірою компенсує тенденцію до фрагментації націонал-патріотичного сегменту електоральної мапи країни.

Втім було б наївно вважати, що амбіції Кремля обмежуються створенням контрольованої фракції в новому скликанні українського парламенту, яка, до того ж наступні роки, скоріш за все, проведе в опозиційній резервації. З висоти башт Білокам'яної даний сюжет виглядає геть другорядно.

Нажаль, проявом цього стало уповільнення переговорів щодо звільнення українських бранців, зокрема моряків ВМСУ, яких Росія утримує з часу Азово-Керченської кризи. Як свідчить соціологія, кількадесят слухняних штиків в Раді Москва отримає гарантовано. Тому з позицій Путіна, розіграти карту звільнення полонених українців лише для того, щоб підіграти своєму куму на виборах, означає сильно продешевити, в першу чергу перед Заходом. Більше того, за протилежним кінцем переговорного столу замість Петра Олексійовича, який в доскона-

лості опанував ремесло гібридної дипломатії, несподівано вигулькнув вчорашній шоумен без граму відповідного досвіду. Відтак прогрес у питанні повернення Україні її громадян, злочинно утримуваних в російських затінках, навряд чи отримає прив'язку до парламентських виборів.

І все-таки, на фоні виборів, Кремль вирішує свої локальні завдання в українській політиці, що є частиною значно ширшої панорами. Перший крок – відновлення тіньової комунікації між Києвом та Москвою. Усі воєнні роки між столицями України та Росії, не пересихаючи, текли підземні стрімчаки, які живили імпорт енергоносіїв з РФ, регулювали двосторонню торгівлю, навіть сприяли визволенню українських воїнів з російського полону (останній великий обмін відбувся в грудні 2017). При цьому Путін, певно, спробує зберегти за Медведчуком роль головного медіатора у відносинах з адміністрацією Президента України, яку той відігравав за часів правління Порошенка.

Наразі з оточення нового глави Української держави лунають меседжі про небажання співпрацювати з Медведчуком. Ще до обрання Зеленського, тодішній спікер його штабу Дмитро Разумков піддав сумніву ефективність формату діалогу, в якому задіяний протезе Путіна. До слова, днями прес-секретар

В публічній площині «примус до дружби» з Медведчуком супроводжується нав'язуванням українській стороні ряду вимог, за які Путін готовий «продати» Зеленському мир на Донбасі. Мова про надання ОРДЛО «особливого статусу», амністію бойовикам та прямі переговори з окупаційною адміністрацію псевдореспублік

В пресі повернення Кучми спричинило ефект інформаційної бомби. Особливий резонанс викликали пропозиції «не стріляти у відповідь» та відновити транспортне сполучення і економічне співробітництво з непідконтрольними районами

Попри гучні заяви української сторони, суттєвих зрушень в питанні Донбасу (не кажучи про Крим – тут команда Зеленського проявляє мінімум активності) поки що очікувати не варто

президента України Юлія Мендель порекомендувала очільнику Генпрокуратури звернути увагу на візити лідерів «Опозиційної платформи» до РФ. Тут можна навести ще низку критичних випадів представників «ЗеКоманди» у сторону Медведчука, що свідчить – позиція влади залишається незмінною.

Втім, схоже, в Кремлі до меседжів нового українського президента прислухатися не поспішають. В публічній площині «примус до дружби» з Медведчуком супроводжується нав'язуванням українській стороні ряду вимог, за які Путін готовий «продати» Зеленському мир на Донбасі. Мова про надання ОРДЛО «особливого статусу», амністію бойовикам та прямі переговори з окупаційною адміністрацію псевдореспублік. На таких диспозиціях в переговорному процесі Кремль закріпився давно і надовго. Напроти українських позицій зведено міцні політико-дипломатичні фортифікації.

Натомість українська влада у поствиборчій ейфорії забрела в «сіру зону», де й намагається намацати нові умови для компромісу. На передову «призвали» навіть другого президента України Леоніда Кучму. Тепер він знову представник президента у Тристоронній контактній групі в Мінську. В пресі повернення Кучми спричинило ефект інформаційної бомби. Особливий резонанс викликали про-

позиції «не стріляти у відповідь» та відновити транспортне сполучення і економічне співробітництво з непідконтрольними районами. Одразу прозвучало важливе уточнення – блокада буде знята за умови скасування рублевої зони та відміни «націоналізації» українських підприємств. Власне, ось і весь пакет пропозицій від Києва, який отримав Кремль станом сьогодні. Враховуючи наскільки глибоко за останні роки так звані «ЛДНР» вросли в систему державної корупції РФ, подібні ініціативи оточення Зеленського «відмотати плівку» приречені на фіаско. Структура «Внешторгсервис», за якою формально стоїть гаманець сім'ї Януковича Сергій Курченко наразі замкнула на собі всі «харчові ланцюжки» в ОРДЛО, здійснює контроль над ключовими підприємствами. Однак в центрі всієї павутини сидять більш масивні павуки, ніж олігарх-втікач. За деякими даними, це гендиректор компанії «Ростех» Сергій Чemezov та віцепрем'єр російського уряду Дмитро Козак. Отож, попри гучні заяви української сторони, суттєвих зрушень в питанні Донбасу (не кажучи про Крим – тут команда Зеленського проявляє мінімум активності) поки що очікувати не варто. На даному етапі, Москва готова хіба що приструнити бойовиків в обмін на певні економічні поступки для окупованих районів. До

Але головним вектором для атаки на Україну у найближчій перспективі залишається енергетично-паливна сфера. Власне, наступ уже розпочато введенням «нафтового» пакету секторальних санкцій проти України

Тому після Революції гідності в Кремлі обрали план «Б» – загарбати шматок території, розпалити контрольований конфлікт, який на десятиліття закриває Україні дорогу в ЄС та НАТО

такого кроку Кремль підштовхує Київ через активізацію бойових дій – саме в перші тижні президентства Зеленського відбувається найбільша за останній рік-два ескалація на фронті.

Але головним вектором для атаки на Україну у найближчій перспективі залишається енергетично-паливна сфера. Власне, наступ уже розпочато введенням «нафтового» пакету секторальних санкцій проти України. В газотранспортній площині на Зеленського також очікує непросте випробування, особливо в світлі введення в експлуатацію «Північного потоку – 2» (2020 рік).

Отож виборець, який вважає, що зі зміною влади в Києві з'являється шанс на замирення Донбасу, перебуває в полоні рожевих ілюзій. Насправді стратегія Кремля на українському напрямку залишається незмінною, незалежно від того, хто стане хазяїном на Банковій. З приходом Зеленського

головний пріоритет Москви – блокування євроатлантичних перспектив Києва – не зазнала жодних коректив. Війна на Донбасі для Кремля виявилась, хоч і витратним, але ефективним засобом контролю.

В 2014 Росія змінила інструментарій утримування України в зоні свого впливу. Російське керівництво усвідомило, що тактика корумпування владної верхівки і регіональних еліт час від часу видає системний збій - суспільство періодично виходить на Майдан і зносить владу, що прокралась, а разом з нею і російські впливи. Тому після Революції гідності в Кремлі обрали план «Б» - загарбати шматок території, розпалити контрольований конфлікт, який на десятиліття закриває Україні дорогу в ЄС та НАТО. Прихильна до цих організацій риторика Зеленського лише впевнює Кремль у правильності обраної політики.

Вибори до Європарламенту та анти-корупційні реформи в Румунії

*Анжела Грамада,
президент Асоціації експертів з безпеки та глобальних питань
(ESGA, Румунія)*

26 травня 2019 року відбулися вибори до Європейського парламенту. В той же день в Румунії було проведено консультативний референдум, ініційований президентом Румунії Клаусом Йоханнісем. Референдум мав за меті продовження боротьби з корупцією або, принаймні, був благородним наміром ініціатора цього політичного процесу. На референдумі з питання правосуддя, за даними оприлюдненими Центральним виборчим бюро (БЕС), більше 5 млн осіб або 80% учасників референдуму проголосували «Так» за обома питаннями: перше, стосувалося заборони амністії і помилування тих хто винен за корупційні правопорушення;

друге - заборони ухвалення надзвичайних урядових постанов в області злочинів, покарань та судової організації.

Якщо підійти до аналізу цього процесу більш прагматично, то референдум був також оцінкою потенціалу для перемоги чинного президента на наступні президентські вибори, заплановані на осінь цього року та на місцеві вибори, які відбудуться у 2020 році.

Фактично, питання виборів до Європарламенту, боротьба з корупцією та чергові президентські вибори мають дещо спільний фон, який може вказувати на певні очікування в майбутньому.

Вибори до Європарламенту

Вибори до Європейського парламенту зазвичай не становлять великого інтересу для громадян Румунії. Дебати про вибори не обов'язково відносяться до функціонування Європейського Союзу, європейських інституцій, а також до ролі і місця Румунії в Європейському співтоваристві. Так, були популістські обіцянки, які активно просуваються політичними партіями або окремими кандидатами. Однак, ця тенденція (просування популізму) не несе виключно регіональний чи європейський характер. Це глобальний тренд. Отже в контексті цього, румунські політики не хотіли робити якісних змін, і віддалитися від поточних тенденцій.

За оцінкою аналітиків, явка на референдумі з «анти-корупційних законів» була більше ніж очікуваною. При цьому результати відрізнялися від опитувань громадської думки, які були проведені до виборів. Таким чином, громадяни з правом голосу довели, що громадянська активність здатна вийти за межі соціальних мереж, там де просувалися найважливіші теми для дебатів.

Отже, як наслідок, соціал-демократи програли вибори, отримавши друге місце (23,39%). Більшу частину голосів взяла Національно-ліберальна партія (26,69%), яку підтримує президент

Румунії Клаус Йоханніс. Третє місце зайняв Альянс 2020 USR Plus, на який довелося 20,4% голосів. Відразу після виборів Союз приєднався до групи ALDE в Європейському парламенті. Представники Партії Народний Рух на чолі з Траяном Бесеску, представники «Про Румунія» (Pro Romania) на чолі з Віктором Понта, в списках якої був включений громадянин Молдови - Юрій Лянке, також пройшли до головного європейського законодавчого органу.

Фактично, майже всі румунські партії зверталися до молдавського електорату, але не обов'язково до тих, хто знаходиться на території Молдови, а скоріше до діаспори, яка включає громадян з правом голосу, і які знаходяться на території інших європейських держав. Число «румунів/молдова» на території Республіки Молдова, які проголосували в рамках виборів в Європарламенті, перевищила 30 тисяч, що свідчить про постійний інтерес до політичних процесів в Румунії, а не обов'язково в ЄС.

На даний момент в оцінці результатів виборів роль соціологів значно зростає. По-перше, рівень участі в цих виборах був напрочуд вище, ніж на попередніх. По-друге, збільшилася кількість молоді, яка голосувала. Це були саме ті, хто протестував проти владних ініціатив, які обмежували корупційне законодавство. Вони, фактично,

створили громадську солідарність навколо ідеї антикорупційних реформ, незалежно від плану Йоханніса. Крім того, структура голосів в діаспорі, яка зіткнулася з технічними проблемами в процесі голосування, також повинна бути прийнята до уваги. Це також вплинуло на результати СДП та ALDE на цих виборах. Багато румунських громадян не змогли проголосувати після 8 години очікування, і ті, кому це вдалося, проголосували проти двох політичних партій, що утворюють нинішній правлячий альянс в Румунії. Міністерство закордонних справ не продовжило графік голосування, посиляючись на законодавчі положення в цьому відношенні, однак існують сумніви, що це було його рішення. Тобто, слід мати на увазі, що характер голосування за певні політичні формування, які пройшли до європейського парламенту, де-факто є голосуванням проти румунських СДП та ALDE. Розуміння цього дає певне уявлення про зміст майбутніх виборів в Румунії.

Боротьба з корупцією

Ця тема достатньо актуальна в Румунії. Більшість великих протестів в останні роки були викликані певними політичними рішеннями, які стосувалися прийняття антикорупційного законодавства, функціонування антикорупційних інститутів, Вищої ради магістратури, Національного Департа-

менту по боротьбі з Корупцією і т.д. Лідери кількох політичних партій мають або мали в минулому проблеми з законом, проти них були порушені кримінальні або адміністративні справи.

Включення «анти-корупційного референдуму» в політичний порядок денний було стратегічним кроком нинішнього президента Румунії та його прихильників. Противники Клауса Йоханніса оцінили референдум як «дороге опитування громадської думки», але виборці вирішили, що повинна існувати правова формула для посилення антикорупційного настрою. Знову ж таки, це було послання від громадян для всіх політиків, а не просто підтримка Клауса Йоханніса.

Коли в якості прикладу боротьби з корупцією наводиться Румунія, ті, хто хоче використовувати румунський досвід, повинні враховувати сукупність елементів. Антикорупційні інститути важко створювати, тому для цього потрібна велика політична воля, ресурси, прагматичний підхід і незалежність суддів. Важливо дуже добре інформувати народ про плани влади. Боротьба з корупцією - це довгий і дуже складний процес. Немає універсальних рішень для цього. Те, що спрацювало в Румунії, не може бути застосоване, наприклад, в Україні. В Києві ситуація інша, обстановка інша, політична воля і консенсус як і раніше відсутні. Часто особи, які бе-

руть політичні рішення в Києві, будуть стверджувати, що «реформи ще не на часі», що «існують інші пріоритети», такі як «безпека і цілісність країни». Але послання, яке слід направити владі і громадянам, полягає в наступному: добре управління державними справами - найкраща оборонна стратегія країни, але воно вимагає консенсусу та політичної волі. У боротьбі з корупцією повинні брати участь всі, а не тільки політики.

Після виборів до Європарламенту лідер СДП Лівіу Драгня був заарештований. Що повинні зрозуміти українці в цей момент? 1. Лівіу Драгня заарештували не тому, що він програв вибори, а тому, що дотримується законна процедура і існує крайній термін для винесення вироку. 2. Правосуддя не повинно застосовуватися вибірково. 3. Члени інших політичних партій також знаходяться під слідством.

Президентські вибори

Як вже було зазначено вище, вибори до Європейського парламенту дозволили провести аналіз майбутньої кампанії з виборів президента, які відбудуться Румунії восени 2019 року. Клауса Йоханніса підтримує Національно-ліберальна партія (НЛП). Але ця партія проходить через внутрішні перетворення. Ці перетворення не обов'язково якісні. На рівні керівництва партії є багато чутливих

моменти, які необхідно проаналізувати. Це той контекст, в якому чинний президент вимагає для себе більшої присутності в публічному просторі і використання тем, що мають велике значення для громадян Румунії.

Після 26 травня 2019 року румунська преса писала про можливість висунення інших «популярних» кандидатів на президентські вибори. Таким чином, Альянс 2020 USR Plus почав перевіряти ідею просування в президенти Дачія Чолоша, колишнього прем'єр-міністра і колишнього європейського комісара. Реакції всередині НЛП не були позитивними, що свідчить про те, що єдності сил для протидії соціалістам не має. А якщо взяти до уваги, що СДП все ще має достатньо значні ресурсів в регіонах, партія займається після арешту Лівіу Драгня власним реформуванням і те, що ще є достатньо часу для підготовки до президентських, а потім місцевих, існує ризик того, що неправильна оцінка тактики та стратегії виборчої кампанії НЛП скоротить число їх прихильників, а позиції СДП також залишаться достатньо потужними на політичній арені країни.

Післямова

Результати виборів до Європарламенту не обов'язково продемонстрували підвищений інтерес громадян Румунії до європейських

тем. Вони продемонстрували велику зацікавленість румунських громадян у внутрішніх справах і бажання забезпечити безперервність анти-корупційних реформ. Тим не менш, є цілком очевидним, що анти-корупційні реформи все ще будуть піддаватися ревізіями різними політичними силами.

Одночасно з цим слід констатувати, зростання популізму, як спосіб уникнення предметної дискусії

та конкретних рішень. На сьогодні політична еліта, фактично, не має довгострокового плану і діє за інерцією, адже вона зв'язана громадською думкою. Отже, за попередніми оцінками, напередодні президентських та місцевих виборів знов активізуються політичні дебати, в рамках яких значно посилиться боротьба між наявними політичними елітами, але не обов'язково вона стане більш якісною.

Туркменистан на перепутье: или развитие, или «венесуэлизация»

*Рауф Раджабов,
востоковед, руководитель аналитического центра 3RD VIEW,
Баку, Азербайджан*

*Общественно-политическая и
социально-экономическая ситуация в
Туркменистане продолжает ухуд-
шаться на фоне латентного роста
протестных настроений среди
населения страны*

Общественно-политическая и социально-экономическая ситуация в Туркменистане продолжает ухудшаться на фоне латентного роста протестных настроений среди населения страны.

В условиях режима жесткой экономии для большинства населения Туркменистана, решения президента Гурбангулы Бердымухамедова о проведении в стране международных спортивных соревнований вызывают раздражение. Отмена квот на бесплатное электричество, газ, воду, повышение тарифов на коммунальные и другие услуги также негативно сказываются на имидже президента Туркменистана. При этом пока

этот протест не выливается в массовые антиправительственные акции.

Дело в том, что государственные СМИ на фоне отсутствия в Туркменистане иных медиа ресурсов убеждают население страны, что республика развивается и является одной из самых развитых в регионе Центральной Азии (ЦА). Хотя, в Туркменистане наблюдается дефицит внешней торговли, равный 10 млрд. долларов США (примерно 30% от ВВП). Кроме того, в республике ощущается дефицит иностранной валюты. Более того, Туркменистан вышел на второе место после Венесуэлы по темпам инфляции – 294% в год.

Иными словами, Ашхабад испытывает непреодолимые трудности с реализацией крупных энергетических проектов. Улучшения социально-экономической ситуации в Туркменистане ждать не следует. По оценкам экспертов, реальный уровень безработицы в Туркменистане равен 60%. В основном туркменские гастарбайтеры направляются в РФ, Турецкую Республику (ТР) и Кипр.

«Венесуэлизация» Туркменистана

Для того чтобы предотвратить реализацию в Туркменистане негативного сценария развития ситуации Г.Бердымухаммедов декларирует проведение реформ, которые должны способствовать улучшению жизни населения. Однако, вместо системных реформ, предусматривающих ликвидацию культа личности Г.Бердымухаммедова и плановой экономики (в том числе, отказ от расточительных «имиджевых»строек), президент Туркменистана принимает неэффективные решения, уже приведшие к обрушению экономики. К примеру, был введен запрет на обмен валюты частными лицами, отменен безвизовый режим с соседним Казахстаном, а также ужесточена борьба с трудовой миграцией.

Можно констатировать, что социально-экономический кризис в Туркменистане усугубляется. К примеру, правительство Туркмени-

стана каждую осень отправляет на уборку хлопка под угрозой увольнения и отчисления тысячи сотрудников госучреждений, военных, студентов и школьников. Ведь хлопок и текстиль – вторая после природного газа экспортная статья Туркменистана. Однако кампания международных правозащитников против рабства нанесла по этой отрасли Туркменистана непоправимый удар. Импорт хлопка из Туркменистана запретили США, от туркменского текстиля и сырья отказались многие бренды.

Финансовых средств в туркменской казне нет. Поэтому ряд иностранных компаний не могут получить свои деньги. Лишь турецким компаниям официальный Ашхабад задолжал до 6 млрд. долларов США. Поэтому официальная Анкара отказала официальному Ашхабаду в финансовой помощи.

Очевидно, что улучшение финансовой ситуации в Туркменистане может наступить лишь в случае роста валютных запасов в стране. Официальный Ашхабад должен разрешить свободную конвертацию туркменского маната. Финансовый кризис и разрыв между курсами маната – официальным и реальным, нанес сильный удар по всему туркменскому обществу.

Официальный Ашхабад из-за наличия двух курсов валют теряет свои резервы. Хождение двух курсов выгодно тем, кто имеет

В Туркменистане жесточайшим образом подавляется любое инакомыслие. Туркменистан фактически управляется полностью в «ручном режиме». Поэтому угроза региональной безопасности с центром в Туркменистане существует, но исходит эта опасность не от исламистских радикалов и экстремистов, а от неэффективного президентства Г. Бердымухаммедова

возможность конвертировать манат в доллары США в неограниченном количестве, т.е. речь идет о клане Г.Бердымухаммедова, силовиках и приближенных к власти бизнесменах.

На этом фоне Г.Бердымухаммедов пытается решить проблему нехватки финансовых средств за счет резкого сокращения бюджетных расходов. Он решил приватизировать госпредприятия. Тем самым правительство Туркменистана пытается сэкономить на зарплатах, перекладывая ответственность за невыплаты на частных предпринимателей. Аналогичным образом Г.Бердымухаммедов ответственность за все свои непопулярные решения решил переложить на высший представительный орган народной власти Халк Маслахаты (Народный совет).

Иными словами, правительство Туркменистана не имеет возможности для увеличения доходов, т.к. объем собираемых налогов минимален. Однако, негативный сценарий развития событий в Туркменистане в кратко- и среднесрочной перспективе маловероятен. Дело в том, что в Туркменистане жесточайшим образом подавляется любое инакомыслие. Туркменистан фактически управляется полностью в «ручном режиме». Поэтому угроза региональной безопасности с центром в Туркменистане существует, но исходит эта опасность не от ис-

ламистских радикалов и экстремистов, а от неэффективного президентства Г.Бердымухаммедова.

Каспийский интерес Туркменистана

Официальный Ашхабад на данный момент подписал лишь одно соглашение с Республикой Казахстан (РК) о разграничении территориальных вод и морских границ из пяти Прикаспийских государств. На этом фоне официальный Ашхабад имеет территориальный спор с Азербайджаном относительно месторождения «Сердар–Кяпяз» - своеобразного продолжения основного азербайджанского нефтедобывающего месторождения «Азери–Чираг–Гюнешли» (АЧГ). Наибольший толчок нефтяной отрасли Туркменистана будет дан, когда официальный Баку и официальный Ашхабад договорятся о совместной разработке месторождения «Сердар–Кяпяз» (запасы нефти порядка 50 млн. тонн).

Очевидно, что без урегулирования территориальных споров между Азербайджаном и Ираном, Азербайджаном и Туркменистаном, Ираном и Туркменистаном (отсутствуют демаркационные соглашения между тремя Прикаспийскими странами), ЕС и Турция, также заявляющие о своей заинтересованности в прокладке Транскаспийского газопровода, вряд ли могут рассчитывать на поставки туркмен-

Официальные власти ИРИ и РФ продолжат политику нейтрализации усилий официальных властей Туркменистана и ЕС, а также Азербайджана и Турции проложить газопровод по дну Каспийской моря

Иранское предложение по транзиту туркменского природного газа по территории Ирана пока технически не реализуемо

ского природного газа в Европу. Притом что официальный Ашхабад стремится реализовать проект строительства Транскаспийского газопровода в направлении Европы. Так, с декабря 2017 года официальный Ашхабад обсуждает с Азербайджаном, Турцией, Грузией и Еврокомиссией возможности поставок от 10 до 30 млрд. куб. м природного газа в год в страны ЕС. При этом официальный Ашхабад заявляет, что очень рассчитывает на систему магистральных газопроводов маршрута «Южный газовый коридор» (ЮГК) в Азербайджане. Дело в том, что «Туркменгаз» завершил строительство газопровода «Восток – Запад» протяженностью в 733 км, объединяющего восточные месторождения природного газа с Каспийским побережьем Туркменистана. Пропускная способность транспортировки газопровода «Восток – Запад» - 30 млрд. куб. м в год. При этом следует учитывать, что официальные власти ИРИ и РФ продолжают политику нейтрализации усилий официальных властей Туркменистана и ЕС, а также Азербайджана и Турции проложить газопровод по дну Каспийской моря.

Официальный Тегеран считает трансформацию Ирана в транзитное государство для поставок туркменского природного газа важной перспективной задачей, решение которой реально в нынешних геополитических условиях.

Увеличение объема импорта природного газа из Туркменистана считается важным фактором в трансформации Ирана в крупный газовый хаб в регионе.

Во-первых, ЕС желает получать не только туркменский, но и иранский природный газ.

Во-вторых, ирано-туркменский газопровод может пройти через турецкую территорию на фоне относительно ровных межгосударственных взаимоотношений между Тегераном и Анкарой. Ведь экспорт природного газа – это дорогостоящая процедура, требующая крупных трубопроводов для отправки природного газа в направлении КНР, Европы, Пакистана и Индии, а в Иране туркменский природный газ экспортируется с наименьшими затратами, т.к. страны являются соседями. Поэтому Туркменистан, как один из крупнейших обладателей запасов природного газа в мире, нуждается в Иране, как в экспортном транзитере.

Однако иранское предложение по транзиту туркменского природного газа по территории Ирана пока технически не реализуемо.

Во-первых, система газопроводов на севере Ирана слабо развита, что является причиной закупок иранской стороной туркменского природного газа для северных регионов страны. Поэтому иранская сторона должна развивать трубопроводы в северных регионах для

транзита туркменского природного газа. Во-вторых, Иран также разрабатывает туркменские направления экспорта природного газа – Европа и Индия.

Вероятно, официальный Тегеран предложил официальному Ашхабаду совместный экспорт природного газа, чтобы иметь возможность полностью задействовать потенциальные мощности обоих проектов. После визита в Ашхабад президент Ирана Хасан Роухани отметил, что стороны договорились продолжить обсуждение возможностей развития своп операций по природному газу и более широкого использования имеющихся трубопроводов для поставок туркменского природного газа в третьи страны. Притом что в этом случае Туркменистан попадет в зависимость от Ирана, которая по мере разработки своих нефтегазовых месторождений может вытеснить туркменский природный газ.

Экономическая целесообразность ЮГК

Во-первых, ресурсная база. Для устойчивого функционирования ЮГК ЕС нужен иранский природный газ, а через территорию Ирана или по дну Каспийского моря – туркменский природный газ. Если не будет Ирана, то у ЮГК останется лишь азербайджанский природный газ.

Основным источником поставок природного газа в ЮГК считается система месторождений «Южный Елотен-Осман» и «Галкыныш» с максимальными оценочными объемами природного в 26,2 трлн. куб. м.

Однако, если месторождение «Галкыныш» будет введено в промышленную эксплуатацию, в получении его природного газа будет заинтересован в первую очередь официальный Пекин, с которым официальный Ашхабад связан жестким газовым контрактом, не привязанным к какому-то месторождению Туркменистана, но с обязательством поставки 30 млрд. куб. м в год в течение 30 лет.

Во-вторых, формула цены на природный газ. В перспективе могут возникнуть определенные проблемы с достижением взаимоприемлемой ценовой формулы природного газа – в случае разных технических параметров сырья из Азербайджана и Туркменистана, которые будут смешиваться в одной трубе на западном побережье Каспия. Следует также учитывать, что сейчас природный газ на европейских хабах дешевле и стоит около 185-190 долларов США за 1 тыс. куб. м.

В-третьих, финансовое обеспечение. Официальный Ашхабад придерживается принципа реализации энергоресурсов на своей границе, т.е. проблемы поиска фи-

Другой проблемой при реализации Транскаспийского газопровода из Туркменистана в Азербайджан является отсутствие свободных объемов туркменского природного газа и как следствие – его цена

нансирования проекта переключаются на его партнеров.

Транскаспийский проект поможет Туркменистану?

США и ЕС стремятся достичь консенсуса между Азербайджаном и Туркменистаном по вопросу строительства Транскаспийского газопровода. Однако официальный Баку считает, что республика выполняет лишь роль транзитной страны в проекте. В Баку считают, что реализацией проекта по строительству Транскаспийского газопровода должна заняться транспортирующая сторона – официальный Ашхабад или консорциум. Азербайджанская сторона уже самостоятельно реализует такие проекты, как TANAP и TAP – важнейшие элементы ЮГК. В мае 2017 года официальный Баку пригласил Иран присоединиться к проекту TANAP.

ЕС готов содействовать привлечению инвестиций в строительство Транскаспийского газопровода. Но пропускная мощность ЮГК составляет 16 млрд. куб. м. природного газа в год, из которых 6 млрд. куб. м будет поставлено в Турцию, по 1 млрд. куб. – в Грецию и Болгарию, и еще 8 млрд. куб. в Италию. Следовательно, Азербайджан поставит Европе 10 млрд. куб. м природного газа.

Иными словами, строить придется газопровод не только по дну Каспийского моря (300 км), но и

сухопутный участок от Баку до Европы (около 3500 км). Ведь ЮГК предусматривает поставку туркменского природного газа в Европу в объеме 30 млрд. куб. м ежегодно в течение не менее 30 лет.

Другой проблемой при реализации Транскаспийского газопровода из Туркменистана в Азербайджан является отсутствие свободных объемов туркменского природного газа и как следствие – его цена. Ни одна европейская компания не заключила соглашение с Ашхабадом по закупке определенного объема туркменского природного газа. Дело в том, что Ашхабад связан кредитными обязательствами и поставками природного газа в КНР по сравнительно невысоким тарифам. Зависимость официального Ашхабада от экспорта туркменского природного газа в Китай не позволит туркменскому правительству экспортировать сырье в направлении Европы. В 2018 году Пекин закупил около 39 млрд. куб. м туркменского природного газа. После введения четвертой и последней линии газопровода с общей мощностью в 85 млрд. куб. м., официальный Ашхабад будет вынужден транспортировать весь туркменский природный газ в КНР. При этом что официальный Ашхабад стремится реализовать проект газопровода ТАПИ с объемом 33 млрд. куб. м.

Скорее всего, официальный Ашхабад сможет экспортировать

туркменский природный газ Европу не ранее 2030 года, т.к. целью туркменской стороны к 2030 году является наращивание добычи природного газа до 250 млрд. куб. м. Экспорт туркменского природного газа намечено увеличить до 180 млрд. куб. м в год.

Следует также учитывать, что туркменский природный газ с доставкой в Европу будет по цене менее конкурентоспособен, чем российский трубопроводный природный газ и даже американский СПГ. Туркменский природный газ нуждается в очистке, и эта процедура делает его более дорогим. Стоимость туркменского природного газа с доставкой по Транскаспийскому газопроводу и ЮГК в Италию составит не менее 330 долларов США за 1 тысячу куб. м.

Притом что цена российского природного газа с доставкой с Ямала оценивается сегодня в 230 долларов США, а сжиженного природного газа с проекта «Ямал СПГ» - в 177-248 долларов США. Кстати, американский СПГ примерно стоит в Европе 248 долларов, а при необходимости США могут снизить цену и до 213 долларов.

Следует также учитывать, что «Газпром» имеет в Европе больше трубопроводных мощностей, чем эквивалент возможности продажи российского природного газа. Притом что снижение спроса на природный газ в Европе, строитель-

ство новых интерконнекторов на Балканах и повышение объема поставок СПГ привели к снижению цен и усилению конкуренции.

В Европе уже построено много СПГ-терминалов, способных принимать 200 млрд. куб. м сжиженного природного газа, однако в реальности они используются лишь на четверть.

Правда, Конвенция о правовом статусе Каспия предусматривает прокладку по дну Каспийского моря магистральных трубопроводов. Но, в Протоколе по оценке воздействия на окружающую среду в трансграничном контексте прописано, что любой проект, угрожающий экологии Каспийского моря, требует одобрения всеми Прикаспийскими странами. Очевидно, что РФ и Иран на фоне противостояния с Западом вряд ли дадут свое согласие. Тегеран и Москва, скорее всего, поднимут вопрос проведения независимой экологической экспертизы строительства Транскаспийского трубопровода.

На этом фоне официальная Москва рассматривает экспорт туркменского природного газа по ГТС Украины. В настоящее время действует межправительственное соглашение между РФ и Туркменистаном о сотрудничестве в газовой сфере до 2028 года и подписанный контракт с аналогичным сроком. По европейским нормам, в ЕС должно быть три источника – по-

Во-вторых, в нынешних геополитических реалиях туркменский природный газ в Европе вряд ли появится по причине эволюции экспортного ценообразования и политики. Геополитика состоит в том, что физически туркменский природный газ может попасть на европейский рынок через Иран, Каспий и РФ. Против Ирана выступают США, против Каспия – Иран и РФ

ставщика природного газа. В настоящее время, это РФ, Норвегия и Нидерланды. Но, Нидерланды уже трансформируются в импортера природного газа. Нидерланды будут выполнять свои экспортные контракты, что потребует больших объемов импорта. Поэтому третьим источником – поставщиком природного газа должен стать СПГ из США или других стран.

Тем самым официальная Москва формально выполнит условие ФРГ, Франции и ЕС сохранить транзит природного газа через Украину. Этот возможный шаг Москвы (по логике Кремля) позволит реализовать проект «Северный поток-2», а также не увеличивать долю российского природного газа в Европе – 34% согласно Энергетической хартии.

Конвенция по правовому статусу Каспийского моря

Можно констатировать, что официальная Москва с подписанием Конвенции по правовому статусу Каспийского моря получила необходимые для себя военно-политические и экономические преференции. В частности, Конвенция гарантирует свободу развития ВМС РФ, хождение и действия российских военных кораблей в общем водном пространстве. Кроме того, устанавливаются правила безопасного поведения военных кораблей в прибрежной

зоне и районах интенсивной хозяйственной деятельности. Более того, к 2025 году в дагестанском Каспийске завершится строительство нового глубоководного порта для приема большегрузных судов; в Каспийск из Астрахани переносится основная база Каспийской военной флотилии РФ.

Иными словами, официальная Москва заинтересована в укреплении стратегических позиций РФ на Каспии, а также в том, чтобы не допустить вхождения США, ЕС, НАТО и КНР в Прикаспийский регион. В 1-м пункте статьи 8 Конвенции закрепляется, что «Разграничение дна и недр Каспийского моря на секторы осуществляется по договоренности сопредельных и противолежащих государств с учетом общепризнанных принципов и норм международного права», что де-факто означает - страны с общими морскими границами решают вопрос делимитации на двухсторонней основе. Следовательно, данное положение не исключает в будущем потенциальных конфликтов между Прикаспийскими странами.

Выводы

Во-первых, введение санкций США против Ашхабада из-за сотрудничества с ПАО «Газпром» оценивается маловероятным.

Во-вторых, в нынешних геополитических реалиях туркменский

природный газ в Европе вряд ли появится по причине эволюции экспортного ценообразования и политики. Геополитика состоит в том, что физически туркменский природный газ может попасть на европейский рынок через Иран, Каспий и РФ. Против Ирана выступают США, против Каспия – Иран и РФ.

В-третьих, ПАО «Газпром», пользуясь тяжелой финансовой ситуацией в Туркменистане, намерен зафрахтовать тот объем природного газа, который еще не забрала китайская сторона.

В свою очередь, проект строительства Транскаспийского газопровода даст США больше возможностей влиять на геополитическую

ситуацию в Прикаспийском регионе. Ведь охрана Транскаспийского газопровода – более масштабная задача, чем сегодня актуализируемые вопросы охраны платформ и внутренних трубопроводов. Этот проект не означает американского военного присутствия в Каспийском море, но для официальной Москвы будет сложнее конкурировать с программами НАТО по поддержанию безопасности, уже активно предлагаемым Вашингтоном Прикаспийским странам.

Материал подготовлен в рамках проекта Южнокавказского филиала Центра исследований армии, конверсии и разоружения («ЦИАКР-Южный Кавказ»)

Вооруженные силы Венесуэлы перед лицом испытаний

Юрий Бараш,
член Экспертного Совета ЦИАКР

Часть 1. Организация вооружённых сил Венесуэлы

Причиной написания данной статьи является то, что в Венесуэле происходят массовые выступления оппозиции против правящего режима, вызванные жесточайшим экономическим, социальным и политическим кризисом. Также существует угроза гражданской войны и иностранной интервенции. В этих условиях ключевую роль могут сыграть вооружённые силы (ВС) страны. Кроме того, Венесуэла проводит реформу своих ВС и осуществляла их перевооружение. Опыт этого может представлять интерес для ВС Украины. И наконец, Венесуэла – стратегический

партнёр России и закупила у неё много вооружения. Но сначала – некоторые факты.

Венесуэла (официальное название – Боливарианская Республика Венесуэла) – крупное латиноамериканское государство на севере Южной Америки. Страна омывается Карибским морем на севере (длина береговой линии 2800 км). Протяжённость границы с Колумбией на западе 2050 км, Бразилией на юге – 2200 км и Гайаной на востоке – 789 км. Площадь страны 916445 кв. км.

На северо-западной части страны проходит две ветви северной оконечности Анд и находится низменность Маракайбо; на юго-

востоке расположилось Гвианское плоскогорье. Бассейн реки Ориноко занимает до 80% территории Венесуэлы. Река протекает в пределах страны, делит её надвое и принимает многочисленные притоки. Леса занимают 56% территории страны, в сельском хозяйстве используется лишь 25% земель (оно покрывает потребности страны только на 1/3). Население Венесуэлы насчитывает 31,3 млн. чел.

Экономика Венесуэлы основана на добыче и продаже нефти, которая даёт 95% экспортных доходов, св. 50% доходной части госбюджета и до 30% ВВП. Венесуэла обладает крупнейшими в мире запасами нефти (на 2017 г – 47,6 млрд. т). Но из них 87,8% – сверхтяжелая и битуминозная нефть. Также имеются крупные запасы железных, медных и марганцевых руд.

ВВП Венесуэлы в 2009 г составлял 344 млрд. долл., в 2016 г – 236 млрд. долл., в 2017 г – 215 млрд. долл. В стране нарастает экономический кризис: инфляция в 2013 г была 54%, 2015 г – 200%, в 2016 г – 550%, в 2017 г – 1000%, в 2018 г – 1300000%. Главными причинами кризиса являются большая зависимость от импорта, снижение мировых цен на нефть и госконтроль над производством и распределением продовольствия. Резкое падение цен на нефть в 2014-2016 годах на фоне ошибочной политики президентов-социалистов Чавеса м

Мадуро, привело к острому экономическому, социальному и политическому кризису. Поскольку большая часть продовольствия импортируется, страна оказалась на грани голода.

Форма правления страны – президентско-парламентская республика. Президент является главой государства и правительства, избирается на 6 лет и может переизбираться неограниченное число раз.

Венесуэла ранее активно участвовала в работе ООН (13 февраля 2018 г страну временно лишили права голоса из-за долгов) и ОАГ (страна вышла из ОАГ 27 апреля 2019 г). Венесуэла была также в числе основателей ОПЕК.

Венесуэла предъявляет претензии на часть территории Гайаны к западу от реки Эссекибо (до 2/3 площади Гайаны), имеет пограничные споры с Колумбией (о принадлежности Венесуэльского залива, где открыты месторождения нефти) и с Нидерландскими Антильскими островами.

Венесуэла поддерживает с Россией тесные политические и экономические связи, в т.ч. военно-техническое сотрудничество (ВТС). В ноябре 2008 г во время визита президента Медведева в Венесуэлу было подписано соглашение о безвизовом режиме. Оно вступило в силу 6 марта 2009 г. А 10 сентября 2009 г президент Чавес объявил о решении Венесуэлы признать Юж-

ную Осетию и Абхазию независимыми государствами. В марте 2010 г Венесуэлу посетил В. Путин. В 2014 г президент Мадуро поддержал российскую оккупацию и аннексию Крыма, а в 2015 г – воздушную операцию России в Сирии. Долг Венесуэлы перед Россией составляет около 5,5 млрд. долл. (3,15 млрд. государственного долга и еще 2,3 млрд. долг национальной нефтяной компании PDVSA к «Роснефти»).

При президенте Чавесе активизировались контакты с КНР, которая нуждается в поставках энергоносителей. Чавес неоднократно посещал Китай с официальными визитами. В июне 2010 г Китай предоставил Венесуэле кредит на 20 млрд. долл. на 10 лет в обмен на поставки углеводородов. Вложения Китая в эту страну достигают 70 млрд. долларов и они также находятся в зоне высокого риска в случае смены власти в Каракасе.

Военный бюджет Венесуэлы в 2016 г составлял 1,28 млрд. дол. (0,54% ВВП), в 2017 г – 1,12 млрд. дол. (0,5% ВВП) [1].

Вооружённые силы Венесуэлы (официально – Национальные Боливарианские ВС), в т.ч. их национальная гвардия (НГ), должны защищать суверенитет государства, обеспечивать территориальную целостность и оказывать помощь в проведении операций по обеспечению внутренней безопасности и

борьбе с наркотрафиком. Ресурсное обеспечение НГ растёт, поскольку она стала более активно участвовать в этих операциях. В 2016 г указом президента правительство инициировало процесс предоставления ролей охраны общественного порядка военизированным формированиям. В апреле 2017 г, после объявления чрезвычайного положения, правительство осуществило план Zamora, который привел к увеличению военного присутствия по всей стране и предоставило ВС прямой контроль над распределением некоторых предметов первой необходимости. В последние годы были выделены дополнительные средства на укрепление НГ и военного потенциала на фоне увеличения экономических трудностей, которые привели к значительному росту инфляции. Несмотря на эти серьезные экономические проблемы, ВС и силы безопасности продолжают получать значительное финансирование благодаря своей роли в защите режима и подавлении антиправительственных протестов. В рамках ряда контрактов с Россией и Китаем были частично заменены устаревшие вооружения СВ, ВВС и ВМС. Венесуэла обладает одной из самых эффективных в регионе систем ПВО.

ВС Венесуэлы – совокупность войск Боливарианской республики Венесуэла, предназначенная для

защиты свободы, независимости и территориальной целостности государства. Они состоят из командования стратегическими операциями (КСО), СВ, ВВС, ВМС, НГ и национальной милиции (НМ). СВ, ВВС, ВМС и НГ находятся под управлением КСО, а в состав НМ входит национальный резерв и территориальная гвардия.

Командование стратегическими операциями является высшим органом управления ВС. Оно подотчётно президенту и министру обороны, и отвечает за координацию действий воинских формирований разных видов ВС. Командующий КСО может быть министром обороны, а может – другим лицом. Также имеется объединенный комитет начальников штабов.

Созданные Стратегические районы единой системы обороны (СРЕСО) подчиняются КСО, ВС, как и подразделения ПВО СВ, ВВС и ВМФ объединённого командования ВКО КСО, которое с 2017 г возглавляет командующий ВВС.

СРЕСО были созданы 13 сентября 2008 г в соответствии с поправкой к закону о национальных ВС. Эти региональные командования, эквивалентные военному округу, уполномочены обеспечивать оборонные, социальные и экономические потребности своих зон ответственности. Они подразделяются на зоны операций единой системы обороны, подразделяемые в свою

очередь на государственные командования (зоны операций единой системы обороны штатов) и в Приморском регионе – на 4 морские и островные зоны операций единой защиты, созданные в июле 2015 г. Новый регион, национальное столичное командование, был создан 7 июля 2016 г в числе восьми СРЕСО, которые включают:

- Столичный: штаты Варгас и Миранда, федеральный (столичный) округ;
- Центральный: штаты Арагуа, Карабобо и Яракуй;
- Западный: штаты Фалькон, Лара и Трухильо;
- Льяносский: штаты Апуре, Португеса, Баринас, Гуарико и Кохедес;
- Восточный: штаты Ансоатеги, Монагас и Сукре;
- Гайанский: штаты Боливар и Амазонас;
- Островной: штаты Дельта-Амакуро, Нуэва-Эспатра и островная территория Миранда плюс федеральные владения с дополнительной ответственностью за территориальные воды Венесуэлы;
- Андский: штаты Мерида, Тачира и Сулия.

ВС Венесуэлы насчитывают 123 тыс. чел (СВ – 63 тыс., ВВС – 11,5 тыс., ВМС – 25,5 тыс., НГ – 23 тыс.). Резерв 1-й очереди – 8 тыс. чел. (СВ). ВС комплектуются по призыву, срок службы 30 мес. Военизированные силы (Боливарианская Национальная милиция) включает

220 тыс. чел. [1], а по другим данным 500 тыс. чел. (к 2020 г. намечено увеличить число ополченцев до 2 млн. чел.) Мобилизационный потенциал составляет 4,5 млн. чел.

ВС имеют спутник связи Venesat-1

СВ Венесуэлы (официально – Национальная армия Боливарианской республики Венесуэла) несут ответственность за наземные операции против внешних или внутренних сил, которые могут поставить под угрозу суверенитет нации. Это крупнейший вид ВС Венесуэлы и второй в Латинской Америке.

Задачи СВ состоят в том, чтобы: обеспечить наземную оборону страны и нации; способствовать созданию демократических институтов и воспитывать уважение и полное соблюдение законов республики в соответствии с мандатом; поддержать национальное развитие и единство;

участвовать в программах международного сотрудничества и миротворчества.

Функции СВ заключаются в том, чтобы: организовывать, обучать и оснащать воинские формирования для СВ, принять уставы для операций, которые они должны проводить; участвовать в программах военных мобилизаций; оборонять национальные границы; активно развивать технологии и достижения науки для развития национальной обороны.

СВ Венесуэлы имеют 4 командования (главное, учебное, тыла и армейской авиации) и 6 общевойсковых дивизий, а также другие формирования, подчиняющиеся штабу СВ. Бригады ПВО СВ, непосредственно находящиеся в составе командования ПВО ВВС Венесуэлы, также подчиняются КСО для обеспечения национальной обороны в части ПВО.

Состав дивизий СВ по данным за 2015 г

Дивизии	Бригады и батальоны дивизий
1-я пехотная (Маракайбо)	5 бригад (11-я бронетанковая, 12-я карибских рейнджеров, 13-я мотопехотная, 14-я механизированная, 19-я ПВО).
2-я пехотная (Сен-Кристобаль)	6 бригад (21-я мотопехотная, 22-я горно-пехотная, 23-я безопасности, 24-я пехотная, 25-я механизированная, 29-я ПВО).
3-я пехотная (Каракас)	5 бригад (31-я механизированная, 32-я карибских рейнджеров, 33-я связи, 35-я военной полиции, 39-я ПВО).
4-я бронетанковая (Каракас)	5 бригад (41-я бронетанковая, 42-я воздушно-десантная, 43-я артиллерийская, 44-я легкая бронетанковая, 49-я ПВО).

5-я пехотная для действий в джунглях (Сьюдад-Боливар):	4 бригады (51, 52, 53-я пехотные для действий в джунглях, 59-я ПВО).
9-я бронекавалерийская (Сан-Фернандо-де-Апуре):	3 бригады (91-я бронекавалерийская, 92-я и 93-я карибских рейнджеров)
6-я инженерная	64-я железнодорожная бригада, 61, 62, 63-й строительные полки

Состав СВ по данным за 2016 г

Главные командования СВ:	В главные командования входят
Генеральное	Генштаб, штабы СВ, офис генерального инспектора, б-н охраны
Тыла СВ	Штаб, штабная рота, генеральная инспекция, корпус генерал-адъютанта, офис по закупкам, центр приёма министра СВ, интендантство, медицинский департамент, транспортный корпус, корпус связи, инженерная служба, 82-й полк тылового обеспечения, 83 и 84 командования тылового обеспечения
Армейской авиации (АА)	Штаб, рота управления, обслуживания и тыла, 4 б-на (вертолёт, самолёт, специальный разведывательный, многоцелевых вертолёт), школа АА, 3 центра (ремонта, администрации, тренажёров и инструкторов)
99-я бригада специальных сил	107, 509, 993 б-ны спецопераций, рота обслуживания
Соединения и подразделения СВ:	Подразделения соединений
1-я пехотная дивизия	штабной б-н, 105 сапёрный б-н
11-я бронетанковая бригада	111, 113, 114 танковые б-ны, 112 механизированный б-н, 115 артиллерийский д-н, 116 зенитный д-н, 1103 эскадрон разведки
12-я бригада карибских рейнджеров	121 пехотный б-н, 122, 123 б-ны рейнджеров, 124 арт. д-н
13-я пехотная бригада	131, 132, 133 пехотные б-ны, 135 арт. д-н, 136 зен. д-н
14-я механизированная бригада	141, 143 пехотные б-ны, 145 арт. д-н, 146 зен. д-н
19-я бригада ПВО	
2-я пехотная дивизия	штабной б-н, 205 сапёрный б-н
21-я мот. пехотная бригада	211, 212 пехотные б-ны, 215 артиллерийский д-н
22-я горная пехотная бригада	221, 222 пехотные б-ны, 2205 миномётная батарея
23-я бригада охраны	
24-я пехотная бригада	

25-я механизированная бригада	251, 253 пехотные б-ны, 255 артиллерийский д-н
29-я бригада ПВО	
3-я пехотная дивизия	штабной б-н, 305-й сапёрный б-н
31 мех. бригадная группа	311 механизированный б-н, 312 мот. кавалерийский эск., 316 зен. гр.
32-я бригада карибских рейнджеров	321, 322, 323 б-ны рейнджеров, 325 арт. д-н
33-я бригада связи	
35-я бригада воен. полиции	351, 352, 553, 354 б-ны военной полиции
39-я бригада ПВО	
4-я бронетанковая дивизия	штабной б-н, 405 сапёрный б-н, 402-й ПТ д-н, учебный центр
41-я бронетанковая бригада	412, 413, 414 танк. б-ны, 411 мех. б-н, 415 арт. д-н (смешанный), 416 зен. д-н (ЗУ и ПЗРК), 4102 бронекавалерийский эскадрон
42-я воздушно-десантная бригада	421, 422, 423 парашютные б-ны
43-я артиллерийская бригада	431 и 432 арт. д-ны (СГ), 433, 434, 435 арт. д-ны (РСЗО)
44-я лёгкая бронетанковая бригада	
49-я бригада ПВО	
5-я пехотная дивизия джунглей	штабной б-н, 505 сап. б-н, 507 б-н св., 508 б-н обесп. 5002 рем. рота
51-я пехотная бригада джунглей	511, 512, 513 пех. б-ны, 5105 мин.батр., 5102 разв. рота
52-я пехотная бригада джунглей	521, 522 пех. б-ны, 5202 кав. отряд
53-я пехотная бригада джунглей	531, 532, 533 пех. б-ны, 5302 кав. отряд.
59-я бригада ПВО	
9-я бронекавалерийская дивизия	штабной эск, 905 сапёрный б-н
91-я бронекавалерийская бригада	911, 912, 913 бронекавалерийские эскадроны.
92-я бригада карибских рейнджеров	922 пех. б-н, 921, 923 б-ны рейн., 925 арт. д-н, 926 гр. ПВО, 9202 каво
93-я бригада карибских рейнджеров	931, 934 пех. б-ны, 932, 933, 937 рейн. б-ны., 9302 мот. кав. отряд
6-й инженерный корпус	штабной б-н
61-я учебная инженерная бригада	штаб, 611 сапёрный б-н, 612, 613, 614 учебные сапёрные б-ны,
62-й строительный и рем. полк	штаб, 621 учебный инженерный б-н, 622 инженерный б-н

63-й строительный и рем. полк	штаб, 631 инженерный б-н, 632 учебный инженерный б-н
64-я железнодорожная бригада	штаб, 641, 642, 643 железнодорожные инженерные б-ны

СВ по данным за 2018 г включали 4 командования (главное, учебное, тыла и армейской авиации). Главному командованию СВ подчиняются 6 дивизий: бронетанковая, моторизованная кавалерий-

ская (механизированная) и 4 пехотных (лёгких). Также есть инженерный корпус и 2 командования (армейской авиации и тыла). Состав СВ по данным за 2018 г приведен в табл.

СВ по данным за 2018 г

Дивизии, корпус и командования	Бригады и батальоны дивизий
1-я пехотная дивизия	4 бригады (бронетанковая, механизированная, рейнджеров, пехотная), 2 части (артиллерийская и обеспечения), б-н спец. сил
2-я пехотная дивизия	3 бригады (механизированная, пехотная, горно-пехотная)
3-я пехотная дивизия	4 бригады (пехотная, рейнджеров, связи, военной полиции)
4-я бронетанковая дивизия	4 бригады (бронетанковая, лёгкая бронетанковая, воздушно-десантная, артиллерийская)
5-я пехотная дивизия	2 пехотные бригады, 2 б-на (специальных сил, сапёрный) и кавалерийский эскадрон.
9-я бронекавалерийская дивизия	3 бригады (бронекавалерийская, рейнджеров, безопасности)
Инженерный корпус	3 инженерных полка
Авиационное командование	3 б-на (транспортных самолётов, боевых вертолётов, разведки)
Командование тыла	2 полка тылового обеспечения
Резервы	6 б-нов (танковый, 4 пехотных, рейнджеров), артиллерийский д-н и 2 инженерных полка.

Состав дивизий СВ по данным за 2019 г

Дивизии	Бригады и батальоны дивизий
1-я пехотная:	4 бригады (14-я механизированная на БТР-80А и БМП-3, 12-я рейнджеров и ? снабжения).
2-я пехотная	3 бригады (25-я механизированная на БТР-80А и БМП-3, 21-я пехотная и 22-я горно-пехотная).

3-я пехотная	4 бригады (31-я механизированная на БТР-80А и БМП-3, 32-я рейнджеров, 33-я связи и 35-я военной полиции).
4-я бронетанковая	4 бригады (41-я бронетанковая с танками Т-72Б1В, БМП-3 и 11-я бронетанковая с АМХ-30V и АМХ-VCI, 42-я воздушно-десантная и 43-я артиллерийская).
5-я пехотная	Для действий в джунглях.
9-я бронекавалерийская	3 бригады (91-я бронекавалерийская с танками Scorpion-90 и БТР-80А, рейнджеров и безопасности).

Анализ организации СВ за последние 10 лет по данным [1-4, а также 5-7] показал, что её дивизии находились в состоянии постоянной реорганизации, связанной с попытками приспособить их к решению новых задач, частичным переоснащением на российское вооружение, а после отмены его новых поставок, с попытками оснастить имевшимся старым ВВТ (модернизированным).

До начала реформ в СВ было 5 общевойсковых дивизий: 1-я, 2-я и 3-я пехотные, 5-я пехотная (для действий в джунглях) и 4-я бронетанковая. В 2005 г была сформирована 9-я бронекавалерийская дивизия, куда вошли 3 бригады: бронекавалерийская (с бронетехникой 43-й и 44-й бригад), и две рейнджеров.

В результате реформ в СВ, начиная с 2010 г планировались:

В 1-й пехотной дивизии 11-ю пехотную бригаду реорганизовать в 11-ю бронетанковую с переоснащением на российские танки

Т-72Б1В, БМП-3 и БТР-80А, ЗУ-23 и др.; все бронетанковые бригады привести к единому штату с танками Т-72Б1В (до их поступления использовать АМХ-30V), в каждой бригаде развернуть по 1 механизированному б-ну на БМП-3); 14-ю механизированную бригаду передислоцировать на запад, ближе к Колумбии.

Во 2-й пехотной дивизии 25-ю бригаду рейнджеров переформировать в 25-ю бронетанковую, с переоснащением на танки Т-72Б1В, БМП-3 и БТР-80А, ЗУ-23.

В 4-й бронетанковой дивизии 41-ю бронетанковую бригаду перевооружить на танки Т-72Б1В, БМП-3 и БТР-80А, 2С23, 2С19 и БМ-21, ЗУ-23; 44-ю лёгкую танковую бригаду переформировать в 43-ю артиллерийскую бригаду; 49-ю бригаду ПВО переоснастить на российские ЗРК.

В 5-й пехотной дивизии развернуть по полному 5-батальонному штату 53-ю пехотную бригаду без смены дислокации.

В 9-й моторизованной кавалерийской дивизии сформировать 91-ю моторизованную кавалерийскую бригаду.

В 2010 г на новые штаты перешла 41-я бронетанковая бригада (с передислокацией из Форт-Мара, Сулия в Маракай, Арагуа). Первая партия из 35 Т-72Б1В поступила в 414-й танковый б-н этой бригады (ранее там были АМХ-13С.90). Также бригада получила БМП-3 и БТР-80А, САО «Нона-СВК» и ЗУ-23.

Следующей в 2010 г на новое вооружение перешла 31-я пехотная бригада (Каракас). Планировалось, что один из её батальонов станет танковым и еще один – механизированным. Бригада стала механизированной, но танков не получила (поступили лишь БМП-3, БТР-80А, миномёты 2С12, ЗУ-23 и др.)

В 2011 г переоснащение соединений СВ продолжалось. Помимо вооружения, указанного выше, поступило ВВТ для оснащения 43-й артиллерийской бригады (СГ «Мста-С», РСЗО «Град» и «Смерч»), 41-й бронетанковой бригады (СГ «Мста-С» и РСЗО «Град») и 49-й бригады ПВО (С-300ВМ).

В 2013 г стало ясно, что дополнительное российское вооружение (100 танков Т-72Б1В, ББМ, артиллерия) не поступит, и было решено за 2 года провести ремонт и модернизацию 300 ед. наличной бронетехники (танки АМХ-30V, АМХ-

13С90, Scorpion 90, КШМ FV105 Sultan, БРЭМ FV106 Samson, БТР АМХ-13VTT, TPz-1 Fuchs, V-100/V-150 Commando, Dragoon и 155-мм СГ АМХ-13 F.3).

В результате 11-я пехотная бригада была реорганизована в 11-ю бронетанковую, но вместо нового российского ВВТ получила старое французское (танки АМХ-30V и АМХ-13С90, БТР АМХ-13VTT, СГ АМХ-13F.3 и др.). По некоторым данным 11-я бронетанковая бригада могла войти в 4-ю бронетанковую дивизию, в которой, таким образом, сосредоточатся все основные танки. А 25-я бригада рейнджеров была реорганизована не в бронетанковую бригаду, а в механизированную (с двумя б-нами на БМП-3 и БТР-80А, а также др. подразделениями). Её состав стал таким же, как в 14-й механизированной бригаде. В 1-й и 2-й пехотных дивизиях не стало бронетанковой бригады, как планировалось. То есть многое, намеченное в плане реорганизации СВ, не было выполнено. В итоге состав дивизий СВ и их вооружение сейчас может иметь следующий вид (хотя может и отличаться, поскольку информация источников стареет, а реорганизация СВ продолжается).

1-я пехотная дивизия (Маракайбо, штат Сулия) прикрывает северную часть границы с Колумбией и западную часть побережья):

101 штабной б-н, 102 группа моторизованной кавалерии (БМТВ Dragoon 300LFV2), 103 группа (д-н) артиллерии (10 М-56?), 104 группа (д-н) ПВО (20 ПЗРК RBS-70, 2 РЛС Giraffe, 6 ЗП Fenix 40/60?), 105 сапёрный б-н, 107-й б-н спецназа.

12-я бригада карибских рейнджеров (Мачике): 3 б-на (121 пехотный, 122 и 123 рейнджеров), 124 арт. д-н (?), 1201 штабная рота.

13-я пехотная бригада (Яракуй-Португеса): 3 пехотных б-на (131, 132 и 133), 135 арт. д-н (40 М101А1?), 136 д-н ПВО, 1301 штабная рота.

14-я механизированная бригада (Баркисимето): 2 механизированных б-на (141, 143; с 30 БМП-3, 30 БТР-80А и миномётами 2С12 «Сани»), 145 арт. д-н (10 М-56?), 146 д-н ПВО (?) (24 ЗУ-23/ЗОМ-1-4?), 3 роты (1401 штабная, 1402 снайперов, 1404 сапёрная), 1403 эскадрон моторизованной кавалерии [8, 9].

В реальности в 1-й дивизии может быть и 11-я бронетанковая бригада.

2-я пехотная дивизия (Сан Кристобаль, штат Тачира, прикрывает центральную часть границы с Колумбией): 201 штабной б-н, 203 д-н артиллерии (12 М114А1), 105 сап. б-н.

21-я пехотная бригада (Сан Кристобаль): 3 б-на (211, 212 пехотные, 215 тыла), 214 д-н артиллерии (10 М-56?), 2101 штабная рота, 2103 батарея ПВО (ЗП М1 40/60?).

22-я горно-пехотная бригада (Мерида): 2 пехотных б-на (221 горный и 222), 229 д-н ПВО (ПЗРК Mistral?), 2204 батарея миномётов (20 Brandt), 3 роты (2201 штабная, 2202 разведки на V-150, 2206 военной полиции).

25-я механизированная бригада (Ла Фрия): 2 механизированных б-на (251 и 252 с 30 БМП-3, 30 БТР-80А и миномётами «Сани»), 255 д-н артиллерии (?), 256 д-н ПВО (?) (24 ЗУ-23/ЗОМ-1-4), 2 роты (2501 штабная и 2509 снайперов с СВД), 5 рот, скардированных в мирное время (?) (2503 транспортная, 2504 связи, 2507 сапёрная, 2508 техобслуживания (ТО), 2510 санитарная) и моторизованный кавалерийский эскадрон [8, 9].

3-я пехотная дивизия (Каракас, прикрывает центральную часть побережья и столицу): 301 штабной б-н, 305 сапёрный б-н.

31-я механизированная бригада (Каракас): 2 механизированных б-на (311 и 312, с 30 БМП-3, 30 БТР-80А и миномётами «Сани»), 316 д-н ПВО (24 ЗУ-23/ЗОМ-1-4), 2 роты (3101 штабная и 3109 снайперов с СВД), 5 рот, скардированных в мирное время (3103 транспортная, 3104 связи, 3107 сапёрная, 3108 ТО, 3110 санитарная) [8, 9, 10].

32-я бригада карибских рейнджеров (Матурин): 3 б-на рейнджеров (321, 322, 323), 325 арт. д-н (12 Г М56), 3 роты (3201 штабная, 3203 связи, 3204 ТО и транспорта).

33-я бригада связи (Каракас).

35-я бригада воен. полиции (Каракас): 4 б-на полиции (351, 352, 553, 354)

4-я бронетанковая дивизия (Маракай, Арагуа, прикрывает южную часть границы с Колумбией и столицу): 401 штабной б-н, 402 ПТ д-н (24 ПТРК МАРАТС), 405 сапёрный б-н.

41-я бронетанковая бригада (Парамакай, Валенсия): 3 танковых б-на (412 с 25 Т-72Б1В и 13 САО 2С23 «Нона-СВК», 413 и 414 по 25 Т-72Б1В), 411 механизированный б-н (30 БМП-3), 415 д-н артиллерии (12 СГ 2С19 «Мста-С», 8 РСЗО БМ-21 «Град»), 416 д-н ПВО (24 ЗУ-23/ЗОМ-1-4), 7 рот (4101 штабная, 4103 транспортная, 4104 связи, 4107 сапёрная, 4108 ТО, 4109 снайперов с СВД, 3110 санитарная) и 4102 эскадрон разведки с БМП-3 [8, 11].

11-я бронетанковая бригада (Фуэрте Мара, Сулия): 3 танковых б-на (111 и 113 по 30 АМХ-30VE, 114 с 31 АМХ-13.С90), 112 механизированный б-н (БТР АМХ-13VTT/VCI), 115 д-н артиллерии (12 СГ АМХ-13F3), 116 д-н ПВО (24 ЗУ-23/ЗОМ-1-4), 3 роты (4101 штабная, 4107 сапёрная, 4109 снайперов) и 4102 моторизованный кавалерийский эскадрон (в реальности бригада может иметь 7 рот обеспечения, и быть в составе 1-й пехотной дивизии) [8].

42-я воздушно-десантная бригада (Маракай): 3 парашютных

б-на (421, 422, 423), 4202 эскадрон разведки, 7 рот (4201 штабная, 4203 снабжения и транспорта, 4204 связи, 4207 сапёрная, 4208 укладки парашютов, 4209 снайперов, 4210 санитарная).

43-я артиллерийская бригада (Сан Хуан де Лос Моррос, Гуарико): 2 д-на СГ (431 и 432 по 18 «Мста-С», для управление огнем есть АСУ «Машина-М» на базе МТ-ЛБ), 3 д-на РСЗО (433 и 434 по 8 «Град», 435 с 12 «Смерч», для управление огнем есть АСУ «Капустник-Б» на шасси БТР-80 и автомобилей «Урал-4320»), 4301 штабная батарея [12].

5-я пехотная дивизия для действий в джунглях (Сьюдад Боливар, прикрывает границы с Гайаной, Бразилией и самую южную часть границы с Колумбией): 501 штабной б-н, 505 сапёрный б-н, 507 б-н спецназа, 508 б-н обеспечения, 5002 рем. рота.

51-я пехотная бригада для действий в джунглях (Гуасипати, Боливар): 3 пех. б-на (511, 512, 513), 5101 штабная рота, 5102 эскадрон разведки (V-100/150), 5104 батарея миномётов (20 Brandt).

52-я пехотная бригада для действий в джунглях (Аякучо, Амазонас): 2 пех. б-на (521, 522), 5201 штабная рота, 5202 моторизованный кав. отряд, 5204 батарея миномётов (20 Brandt).

53-я пехотная бригада для действий в джунглях: 3 пехотных б-на

(531, 532, 533), 5302 моторизованный кавалерийский отряд

9-я бронекавалерийская дивизия (Сан Фернандо, Апуре, прикрывает южную часть границы с Колумбией): штабной эск, 905 сапёрный б-н.

91-я бронекавалерийская бригада (Сан Фернандо, Апуре): 3 бронекавалерийские группы (911, 912, 913 по 25 Scorpion-90?), 9102 эскадрон моторизованной кавалерии, Dragoon 300 или БТР-80А?), 9104 батарея миномётов (20 Brandt), 7 рот (9101 штабная, 9103 транспортная, 9104 связи, 9107 сапёрная, 9108 ТО, 9109 снайперов с СВД, 9110 санитарная) и 4102 эскадрон разведки [8].

92-я бригада карибских рейнджеров (Баринас): 3 б-на (922 пех., 921 и 923 рейнджеров), 925 арт. д-н (?), 926 д-н. ПВО (?), 9202 моторизованный кав. отряд; по другим данным это специальная бригада безопасности и развития: 4 б-на (921 пехотный, 922 и 923 рейнджеров, 924 гражданских дел), 9201 рота штабная и обслуживания.

93-я бригада карибских рейнджеров (Гуадуалито, Апуре): 5 б-нов (931, 934 пехотные, 932, 933, 937 рейнджеров), 9302 моторизованный кав. отряд; по другим данным 3 б-на рейнджеров (931, 932, 933), 9301 штабная рота.

Анализ организации общевойсковых дивизий показал, что в СВ Венесуэлы, при наличии шести ди-

визий, существуют 4 их типа: бронетанковая, бронекавалерийская, пехотная и пехотная для действий в джунглях. Состав дивизии зависит от её назначения и региона базирования/применения. В дивизии могут быть дивизионные б-ны/д-ны обеспечения и 2-3 общевойсковые бригады (в 2-х дивизиях есть ещё 1-2 специальные бригады: связи, военной полиции или артиллерийская).

Основной тип дивизии – пехотная. В СВ 3 пехотные дивизии, в каждой есть механизированная бригада на БМП-3/БТР-80А и ещё 1-2 бригады (пехотная, горно-пехотная или рейнджеров). В 1-й пехотной дивизии 3 бригады (механизированная, пехотная и рейнджеров), во 2-й дивизии тоже 3 бригады (механизированная, пехотная и горно-пехотная), в 3-й дивизии 2 общевойсковые бригады (механизированная и рейнджеров), но там есть 2 специальные бригады (военной полиции и связи, что объясняется дислокацией 3-й дивизии в столичном регионе). Пехотные дивизии частично имеют возможности для общевойсковых операций (за счёт механизированной бригады), но подразделения обеспечения их бригад обычно скардированы. Также пехотные дивизии могут использоваться для обеспечения внутренней безопасности, борьбы с партизанами и наркокартелями в джунглях и горах (за счёт бригад

рейнджеров и горно-пехотной бригады).

Специально для действий в джунглях имеется одна пехотная дивизия (из 3-х пехотных бригад). Также для действий в джунглях, и в качестве лёгкого бронетанкового соединения может использоваться бронекавалерийская дивизия, имеющая 2 бригады рейнджеров и развёрнутую бронекавалерийскую бригаду, последняя с лёгкими танками Scorpion-90 и БТР-80А.

Единственное ударное соединение для общевойсковых операций – боеготовая бронетанковая дивизия с тремя мобильными бригадами (воздушно-десантная и две танковые, последние имеют танки Т-72Б1В, БМП-3, СГ «Мста-С» и РСЗО «Град», либо танки AMX-30V и AMX-13C90, БТР AMX-VCI и СГ AMX-13F3). Также в дивизии есть артиллерийская бригада с СГ «Мста-С», РСЗО «Град» и «Смерч». Эта элитная дивизия имеет самое современное и мощное вооружение в СВ, развёрнута по штату, дислоцируется в столичном регионе и является главной опорой режима.

В составе пяти дивизий (кроме бронекавалерийской) было ещё по одной бригаде ПВО, но они сейчас находятся в подчинении командования ПВО объединенного командования ВКО. Бригады ПВО были переоснащены ЗРК С-300ВМ, «Бук-М2ЭК» «Печора-2М» и др., они решают задачи ПВО страны.

Подразделения обеспечения дивизий включают 2 б-на (штабной и сапёрный). В 1-й пехотной дивизии дополнительно были моторизованный кавалерийский эскадрон, 2 д-на (артиллерии и ПВО), б-н спецназа. Во 2-й дивизии был артдивизион, в бронетанковой дивизии – противотанковый д-н с ПТРК Marats, в 5-й дивизии – 2 б-на (спецназа и обеспечения). Очевидно, во время войны в дивизиях будет развёрнут полный комплект подразделений обеспечения.

Анализ организации общевойсковых бригад показал, что в СВ Венесуэлы при 17 таких бригадах существуют 8 их типов: бронетанковая, механизированная, бронекавалерийская, пехотная, пехотная для действий в джунглях, карибских рейнджеров, горно-пехотная, воздушно-десантная.

Бронетанковая бригада (две развёрнутые: 41-я и 11-я, главная ударная сила СВ) имеет 4 б-на (3 танковых и механизированный), 2 группы (д-на артиллерии и ПВО), 7 рот (штабная, транспортная, связи, сапёрная, ТО, снайперов, санитарная) и моторизованный кавалерийский эскадрон.

В 41-й бригаде один танковый б-н имеет 25 Т-72Б1В и 13 САО «Нона-СВК», два других б-на – по 25 Т-72Б1В (3 роты по 8 танков), в механизированном б-не 30 БМП-3, в группе (д-не) артиллерии 12 СГ «Мста-С» и 8 РСЗО «Град», в груп-

пе (д-не) ПВО 24 ЗУ-23/ЗОМ-1-4, в моторизованном кав. эскадроне БМП-3. На время боя планируется создавать боевые группы из танкового б-на, механизированной роты (10 БМП-3) и батареи САО (4 «Нона-СВК») [10]. Эта элитная бригада оснащена вооружением РФ (лучшим в СВ) и является главной опорой режима

В 11-й бригаде два танковых б-на по 30 АМХ-30VE (3 роты по 10 танков) и один б-н с 31 АМХ-13. С90, механизированный б-н на БТР АМХ-13VTT/VCI, д-н артиллерии с 12 СГ АМХ-13F3, д-н ПВО с 24 ЗУ-23 [6]. В бригаде может быть некомплект вооружения.

Механизированная бригада (три: 14-я, 25-я и 31-я) включает 2 механизированных б-на, д-н (артиллерии или ПВО), 2 развёрнутые роты (штабная и снайперов), 5 рот, скардированных в мирное время (транспорта, связи, сапёрная, ТО) и моторизованный кавалерийский эскадрон.

В одном механизированном б-не 30 БМП-3 и 4 миномёта «Сани», во втором – 30 БТР-80А и 4 миномёта «Сани», в д-не артиллерии 8-12 гаубиц М101А1 (?), в д-не ПВО (?) 24 ЗУ-23/ЗОМ-1-4, в моторизованном кав. эскадроне БТР-80А (?).

В 31-й бригаде пока нет д-на артиллерии и моторизованного кав. эскадрона.

В механизированных бригадах всего 2 механизированных б-на и

нет танков (как планировалось ранее), но наличие БМП-3 со 100-мм пушками частично компенсирует последний недостаток.

Бронекавалерийская бригада (91-я, развёрнутая) имеет 3 бронекавалерийские группы, эскадрон моторизованной кавалерии, батарею миномётов и 7 рот (штабная, транспорта, связи, сапёрная, ТО, снайперов, санитарная).

Бронекавалерийские группы, вероятно, имеют по 25 лёгких танков Scorpion-90, эскадрон – БТР-80А, батарея миномётов – 20 120-мм Brandt.

Пехотная бригада (две: 13-я и 21-я) имеет 2-3 пехотных б-на, 2 д-на (артиллерийский и ПВО), штабную роту (в военное время могут быть и другие роты обеспечения). Пехотные б-ны перевозятся на автомобилях, вооружены стрелковым оружием, гранатомётами, 81-мм миномётами М29 и 106-мм безоткатными орудиями М40.

Пехотная бригада для действий в джунглях (три: 51-я, 52-я, 53-я) имеет 2-3 пехотных б-на, штабную роту (в военное время могут быть и другие роты обеспечения), эскадрон разведки (на V-100/150), или моторизованный кав. отряд, обычно есть батарея миномётов (20 Brandt).

Бригада карибских рейнджеров (четыре: 12-я, 32-я, 92-я и 93-я) обычно имеет 3 б-на (рейнджеров, или 2 рейнджеров и пехотный); мо-

жет быть арт. д-н и даже д-н ПВО, отряд моторизованной кавалерии, штабная рота (в военное время могут быть и другие роты обеспечения). 92-я бригада иногда именуется бригадой безопасности и развития, и имеет в мирное время 4 б-на (2 рейнджеров, пехотный, гражданских дел) и штабную роту, а 93-я бригада может иметь 5 б-нов (3 рейнджеров и 2 пехотные), моторизованный кав. отряд.

Горно-пехотная бригада (22-я) имеет 2 б-на (горный и пехотный), д-н ПВО (с ПЗРК Mistral), батарею миномётов (20 Brandt) и 3 роты (штабная, разведки на V-150 и военной полиции).

Воздушно-десантная бригада (42-я, развёрнутая) включает 3 парашютных б-на, эскадрон разведки, 7 рот (штабная, снабжения и транспорта, связи, инженерная, укладки парашютов, снайперов, 4210). Бригада вооружена стрелковым оружием, гранатомётами, 81-мм миномётами и 106-мм безоткатными пушками.

Из 17 боевых бригад только 6 (2 бронетанковые, 3 механизированные и бронекавалерийская) могут использоваться для современных общевойсковых операций. Всего это 35% бригад. Семь бригад (3 пехотные для джунглей и 4 рейнджеров) хорошо приспособлены для действий в джунглях, ещё одна (горная) – в горах. Всего это 47% бригад. Две пехотные бригады могут использоваться для обороны и

обеспечения безопасности в городах (для последнего – и бригада военной полиции). Воздушно-десантная бригада из-за недостатка транспортных самолётов и вертолёт в ВС может перебрасываться по воздуху лишь небольшими подразделениями. Но эта элитная бригада – также для защиты режима.

В СВ лишь 4 развёрнутые бригады, которые полностью готовы к бою и могут использоваться, в т.ч. для защиты режима (2 бронетанковые, бронекавалерийская и воздушно-десантная). Три первые также способны вести общевойсковые операции. Относительно современным российским вооружением в СВ оснащено лишь 11 б-нов (3 танковых с Т-72Б1В и 8 механизированных на БМП-3/БТР-80А), а также 6 д-нов с СГ «Мста-С», РСЗО «Град» и «Смерч» и 8 д-нов с ЗУ-23/3ОМ-1-4.

В целом СВ лучше могут действовать в джунглях против партизан и наркотрафика, а также обеспечивать безопасность в городах (защищать режим), чем проводить общевойсковые операции. Хотя возможности для последнего с 2010 г. выросли. Против СВ соседних стран (Колумбии Бразилии и Гайаны) этих возможностей достаточно, но с СВ США они несравнимы.

ВВС Венесуэлы (официально – Национальная Боливарианская военная авиация) имеют 10 авиагрупп (АГ), в т.ч. 2 истребительные,

2 штурмовые, 3 транспортные, 1 вертолётная и 2 учебные.

Организация BBC приведена ниже:

- 16-я истребительная авиагруппа (ИАГ): 161 истребительная авиационная эскадрилья (ИАэ) (9 F.16A и 2 F.16B), 162 ИАэ (8 F.16A и 2 F.16B), 167 эскадрилья МТО (э МТО).
- 11-я ИАГ: 33 ИАэ (12 Су-30МКВ), 34 ИАэ (11 Су-30МКВ), Аэ РЭБ (2 Falcon.20EW, 2 SA-227), 117 э МТО.
- 12-я штурмовая АГ (ШАГ): 35 ШАэ (12 К-8W), 36 ШАэ (12 К-8W), 127 э МТО.
- 15-я лёгкая ШАГ спецопераций: 151 ЛШАэ (7 OV-10A), 152 ЛШАэ (10 AT27 Tucano), 157 э МТО.
- 4-я транспортная АГ (ТАГ): 41 ТАэ (8 Beech 200/350 King Air), 42 ТАэ (2 AS.532UL, 2 Ми-172), 43 ТАэ (1 Airbus.319CJ, 1 Boeing.737-200), 47 э МТО.
- 5-я ТАГ: 51 ТАэ (3 Do-228-212), 52 ТАэ (2 Falcon.900, 1 Falcon.20F, 3 Cessna.550, 1 Cessna.551, 1 Cessna.500), 57-я э МТО.
- 6-я ТАГ: 1 ТАэ (8 Y-8, 5 C.130H-3, 1 KC-137), 2 ТАэ (1 G.222, 2 Short.360), 3 ТАэ (12 Cessna 206, 4 Cessna 208B, 1 Cessna 750), 67 э МТО.
- 10-я вертолётная АГ: 101 Вэ (4 AS.332B1), 102 Вэ (4 AS.332B1), 103 Вэ (4 Ми-17BC), 104 Вэ (4 Ми-17BC), 105.Вэ поиска и спасения (3 AS.332B1), 107.э МТО.

• 13-я учебная АГ (УАГ): 131 Уэ (12 DA40NG), 132.Уэ (12 DA40NG), 137 МТО.

• 14-я УАГ: 141 Уэ первичной подготовки (10 Cessna 182N, 12 SF.260EV), 142 Уэ повышенной подготовки (8 T.27), 143 Уэ (6 DA42VI), 144 Уэ тренажёров, 147 э МТО [14].

Всего BBC имеют 26 эскадрилий, в т.ч. 4 истребительных (2 – F-16A/B и 2 – Су-30МКВ), 3 штурмовых (2 – К-8W, 1 – EMB-312 и OV-10A), 1 РЭБ (Falcon 20DC и SA-227), 8 транспортных (1 – Y-8, C-130H и KC-137, 1 – A319CJ и B-737, 4 – Cessna T206H и Cessna 750, 1 – Cessna 500/550/551, Falcon 20F и Falcon 900, 1 – G-222; Short 360), 4 учебных (1 – Cessna 182N и SF-260E, 2 – DA40NG и DA42VI, 1 – EMB-312), 6 вертолётных (1 – VIP AS532UL и Ми-172, 3 – AS332B и AS532, 2 – Ми-17). Годовой налёт лётчиков BBC 155 ч [1]

Авиабазы BBC и базирующиеся на них авиагруппы приведены ниже:

- «Эль-Либертадос» (г. Пало Негро, штат Арагуа), ВПП 3170х60 м (1450 чел., 16-я и 11-я ИАГ, 10-я ВАГ, 6-я ТАГ).
- «Марискаль Сукре» (Маракай, штат Арагуа), ВПП 2160х40 м (1338 чел., 14-я УАГ)
- «Генералиссимо Франциско де Миранда» (округ Каракаса), ВПП 1820х50 м (2738 чел., 4-я и 5-я ТАГ)

- «Симон Боливар» (аэропорт Маикуэтья, Варгас) ВПП 3000х45 м и 3000х60 м бетон (235 чел., 4-я ТАГ (часть сил)
- «Майор Буэнавентура Вивас» (Санто-Доминго, штат Тачира), ВПП 3045х45 м. (1083 чел., 15-я ЛШАГ)
- «Теньенте Висенте Ландета Гил» (Баркуисимиенто, штат Лара) ВПП 2380х45 м. (2021 чел. 12-я ШАГ).
- «Капитан Мануэль Риос» (Каррисалес, Гуапико), ВПП 3000х50 м (525 чел.).
- «Генерал ен Жефе Рафаель Урданета» (Маракайбо, Сулия), ВПП 3000х45 м. и 2500х30 м (216 чел. 15-я ЛШАГ, часть сил).
- «Теньенте Колонель Луис Теофило Аполинар Мендес» (Пуэрто Ордас, Боливар) ВПП 2050х45 м (472 чел.)
- «Генерал ен Жефе Антонио Раес» (Пуэрто Аякучо, Амазонас), ВПП 2500х45 м (245 чел.)
- «Луис Акакерес де Арисменти» (Исла де Маргарита, Нуэво Эспарта) ВПП 3180х45 м. и 3000х30 м (74 чел.)
- «Теньенте Луис дель Валле Гарсия» (Барселона, Ансоатеги) ВПП 2500х40 м и 2500х40 м (25+ чел., 13-я ШАГ) [14].

Всего в ВВС 12 основных авиабаз, причём авиагруппы постоянно базируются на 8 из них. Главные авиабазы: «Эль-Либертадос» (16-я

и 11-я ИАГ, 10-я ВАГ, 6-я ТАГ) и «Генералиссимо Франциско де Миранда» (4-я и 5-я ТАГ).

Анализ организации ВВС показал, что они относительно невелики – всего 7 боевых эскадрилий с 93 самолётами (4 с 44 многоцелевыми истребителями Су-30МКВ и F-16А/В и 3 с 49 лёгкими штурмовиками К-8W, Тусано и Bronco). Также есть 8 транспортных эскадрилий, 1 – самолётов РЭБ, 4 учебные и 6 вертолётных. То есть, только 27% эскадрилий – боевые и лишь 15% имеют многоцелевые истребители, которые можно использовать в ПВО страны. Лёгкие штурмовики способны лишь для борьбы с партизанами. Из 8 эскадрилий транспортных самолётов (75 ед.) только одна имеет средние машины (14 С-130 и Y-8) и одна – 5 самолётов VIP, остальные 6 эскадрилий оснащены 56-ю лёгкими транспортными самолётами, способными лишь поддерживать СВ в действиях против партизан. Шесть эскадрилий вертолётов служат для тех же целей, а также для поиска и спасения. ВВС имеют относительно небольшое число истребителей (2 эскадрильи с 23 современными Су-30МКВ и 2 – с 21 менее современными F-16А/В), при этом боеспособна лишь половина из них. Тем не менее, они способны подавить ВВС любой страны в Латинской Америке, и могут нанести потери крылатым ракетам и даже

боевым самолётам ВВС и ВМС США (если те вторгнутся в воздушное пространство Венесуэлы) [15]. Но значительно большими возможностями в части ПВО обладают не истребители, а средства наземной ПВО Венесуэлы.

Командование ПВО объединённого командования ВКО до 2014 г включало 5 бригад ПВО и бригаду тылового обеспечения [1]. Командование ПВО подчинялось Командованию стратегических операций ВС Венесуэлы.

В числе бригад ПВО были 19-я (Маракайбо), 29-я (Эль-Сомбреро), 39-я (Каракас), 49-я (Барселона) и 59-я (Боливар). В каждой бригаде были средства управления и РЛС, зенитная артиллерия и ЗРК. Например, в 39-й бригаде ПВО имелись, в т.ч. 393-я группа ЗРК «Бук-М2Э» и 394-я группа ЗРС С-300ВМ [16], а также группы ЗРК «Печора-2М», ЗУ-23/ЗОМ-4-1 и ПЗРК «Игла-С». Известно, что д-ны ЗРК «Печора-2М» имели все бригады ПВО.

С 2014 г CODAI продолжалось реформирование, в т.ч. создавались новые формирования, переводились на новые штаты и передислоцировались имеющиеся. Была создана 79-я бригада ПВО, развернутая в регионе Анд в штатах Мерида, Тачира и Трухильо. В бригаду вошли командование, штаб, тактический региональный центр командования и контроля, батарея управления,

791-я группа ЗРК, 797-я смешанная группа ПВО и 799-я группа ПЗРК. В созданную 797-ю смешанную группу ПВО вошли командование, штаб, 3 огневые батареи (с ЗУ-23/30М1-4 и ПЗРК), батарея управления и обеспечения. Кроме того, 195-я зенитная ракетная группа была реорганизована в 791-ю (с ЗРК «Печора-2М»), а 199-я группа ПЗРК ПВО – в 799-ю (с ПЗРК «Игла-С») [16].

После этого в Объединенное командование ВКО входили центр управления, 6 развернутых по территориальному признаку групп наблюдения и контроля воздушного пространства (Столичная, Западная, Льяноская, Центральная, Восточная, Гайанская). Они оснащены китайскими РЛС обнаружения воздушных целей JYL-1 и JY-11В, и должны взаимодействовать с 6-ю бригадами ПВО, оснащёнными российскими ЗРС и ЗРК, ЗУ-23 и ПЗРК. Намечалось формирование 7-й по счёту бригады ПВО.

В 2016 г реорганизация Командования ВКО продолжалась. В 29-ю бригаду ПВО вошли командование, штаб, тактический региональный центр командования и контроля, батарея управления и 7 групп (290-я техническая ракетная, 291-я, 292-я и 293-я ЗРК и ЗРС, 296-я ЗУ-23, 297-я и 298-я ПЗРК). В 39-ю бригаду ПВО вошли командование, штаб, тактический региональный центр командования и контроля, батарея управления и 8

групп (390-я техническая ракетная, 391-я, 392-я и 393-я ЗРС, 396-я ЗУ-23, 397-я, 298-я и 399-я ПЗРК) [17].

В числе ЗРС и ЗРК есть 2 д-на ЗРС дальнего действия С-300ВМ «Антей-2500» (всего 8 батарей), 3 д-на ЗРК средней дальности «Бук-М2ЭК» (всего 9 батарей), 11 д-нов ЗРК малой дальности С-125 «Печора-2М» по 4 ПУ.

В д-не ЗРС С-300ВМ есть по штату пункт боевого управления 9С457М, 2 РЛС (обнаружения 9С15М2 «Обзор-3» и программного обзора 9С19М2 «Имбирь»), 4 батареи по 1 многоканальной станции наведения ракет 9С32М, 2 ПУ 9А82М с РЛС подсвета цели и 1 ПЗУ 9А84М (всего 6 ЗУР ПРО 9М82М), 4 ПУ 9А83М и 2 ПЗУ 9А85М (всего 24 ЗУР ПВО 9М83М). Два д-на имеют 240 готовых к пуску ЗУР (48 9М82М и 192 9М83М). Наличие этих двух д-нов позволит организовать два зонально-объектовых района ПВО-ПРО, способных прикрыть столицу Каракас, главную авиабазу Эль-Либретадос, Валенсию, Баркисимето и ряд населённых пунктов в северо-западной части страны, имеющих важное значение для СВ. Но боекомплекта двух д-нов С-300ВМ, хватит лишь для отражения удара КР Tomahawk, запущенных одновременно с 1 ПЛАРК типа Ohio SSGN и 1 ракетного крейсера типа Ticonderoga [18].

В д-не ЗРК «Бук-М2ЭК» есть КП 9С510, СОЦ 9С18М1-3 «Купол» и 3

батареи по 2 СОУ 9А317 и 1 ПЗУ 9А316 (всего в батарее 16 готовых к пуску ЗУР 9М317). Также в батарее может быть РПН 9С36. Три д-на имеют 144 готовых к пуску ЗУР.

Д-н ЗРК С-125 «Печора-2М» имеет РЛС наведения ЗУР С-125-2М, 4 ПУ 5П73-2М (всего 8 ЗУР 5В27ДЕ), а 11 д-нов несут 88 готовых к пуску ЗУР.

Четыре батареи ЗРК «Тор-М1» (12 БМ) несут 96 готовых к пуску ЗУР.

Анализ организации командования ПВО показал, что 6 бригад ПВО имеют 16 д-нов (2 – ЗРС С-300ВМ, 3 – ЗРК «Бук-М2ЭК», 11 – «Печора-2М»), подразделения ЗРК «Тор-М1», ЗУ-23 и ПЗРК. Бригада ПВО может включать командование, штаб, тактический региональный центр командования и контроля, батарею управления, 1-3 группы ЗРС дальнего действия или ЗРК средней дальности, группу ЗУ-23 и 1-3 группы ПЗРК. Централизованное управление бригадами осуществляет АСУ ПВО «Бор-1М», поставленная Беларусью, раннее обнаружение целей обеспечивают группы китайских РЛС JYL-1 и JY-11В, также есть группы, оснащённые средствами РЭБ из Беларуси. Но количества зенитных средств далеко не достаточно, чтобы прикрыть большую территорию Венесуэлы.

В сумме ЗРС С-300ВМ, ЗРК «Бук-М2ЭК», «Печора-2М» и «Тор-М1»

системы ПВО Венесуэлы несут 568 готовых к пуску ЗУР. Но ВМС США имеют 4 ПЛАРК Ohio SSGN, 22 крейсера типа Ticonderoga, 67 эсминцев типа Arleigh Burke, 2 – Zumwalt, и они несут (согласно их стандартным боекомплектам) 5020 КР Tomahawk. И это без учёта КР боевых самолётов ВВС. Т.е. ВМС и ВВС США имеют возможность многократно перегрузить, а затем уничтожить систему ПВО Венесуэлы, используя относительно небольшую часть своего боевого состава. То есть вопрос подавления ПВО состоит только в цене (выраженной не только в долларах), которую будут согласны заплатить за это США.

ВМС Венесуэлы (официально – Национальные Боливарианские ВМС) должны «обеспечивать морскую оборону и исполнение Конституции и законов, сотрудничать в поддержании внутреннего правопорядка и активно участвовать в национальном развитии, с целью гарантировать независимость, суверенитет и целостность водных пространств Нации»

ВМС Венесуэлы включают штаб, флот, морскую пехоту, морскую авиацию, береговую охрану и характеризуются «как современные ВМС среднего размера с ограниченными океанскими способностями».

Флот включает:

- Д-н подлодок (Пуэрто-Кабельо): 2 подлодки типа 209;

- Д-н фрегатов (Пуэрто-Кабельо): 6 фрегатов типа Lupo;
- Д-н сторожевых кораблей (Пунто-Фихо): 3 патрульных корабля типа Guaíqueri, 3 ракетных катера и 3 патрульных катера типа Vosper 37m;
- Д-н десантных и вспомогательных кораблей (Пуэрто-Кабельо): 4 больших десантных корабля типа Sarapa; судно снабжения Ciudad Bolívar; океанографическое судно типа Punta Brava; парусное учебное судно типа Bricbarc/Simón Bolívar.

Пункты базирования включают 10 ВМБ: Каракас (штаб ВМС), Пуэрто-Кабельо, Пунто-Фихо, Пуэрто де Хиерро, Ла Оркила, Туриамо, Эль-Ампаро, Сьюдад-Болтвар, Маракаибо, Ла-Гуайра [1, 2, 19].

Морская авиация (500 чел.) включает:

- Звено патрульных самолётов C-212-200 МРА .
- Эскадрилья транспортных самолётов Beech 200, C-212 и Turbo Commander 980С.
- Эскадрилья вертолётв ПЛО АВ-212.
- Эскадрилья транспортных вертолётв Bell 412EP и Ми-17В-5.
- Эскадрилья учебных вертолётв Bell 206В и ТН-57А [1, 2, 19].

Морская пехота по данным за 2016 г (11 тыс. чел.) включала дивизию «Генерал Симон Боливар» и морской инженерный корпус (см. табл. 5) [19]

Соединения и подразделения МП:	Подразделения соединений
Дивизия морской пехоты	Штабной б-н, б-н связи, б-н тыла, 393 зен. д-н, школа МП, школа СО
1-я амф. бригада морской пехоты	2 б-н МП, 9-й б-н МП (амфибийный), 4-й арт. д-н, 1-й б-н тыла
2-я амф. бригада морской пехоты	3-й, 5-й, 7-й б-ны МП, 3 арт. д-н, 2 б-н тыла
3-я амф. бригада морской пехоты	1-й, 6-й б-ны МП, 1 арт. д-н, 3 б-н тыла
4-я амф. бригада морской пехоты	4-й, 8-й б-ны МП, 43-й арт. д-н (СГ и РСЗО), 4-й б-н тыла
5-я речная бригада морской пехоты	1, 2, 3 речные командования*, 1 речной эскадрон, 5 ав. гр., 5 б-н тыла
6-я речная бригада морской пехоты	5, 7 речные командования, 6 погр. речное ком., 6 ав. гр., 6 б-н тыла
7-я речная бригада морской пехоты	8, 9 речные командования, 7 ав. гр., 7 б-н тыла
8-я бригада спецопераций (СО) МП	Штабная рота, б-н СО, б-н разведки, сапёрный б-н, б-н поддерж. СО
Полк исследований и резерва МП	Штаб, 4 б-на морского резерва (2 боевых и 2 экспедиционных), 1 резервный б-н МП
Морская полиция:	штаб, учебный центр
Бригада морской полиции	штаб, 1, 2, 3, 4 б-н морской полиции
Рота коммандо морской полиции	В т.ч. взвод снайперов
Отдел расследований	
Учебная часть	
Морской инженерный корпус	Под управлением штаба ВМС, но дислоцируется с МП
1-я морская строительная бригада	141 сапёрный б-н, 142, 143, 145 ремонтные и строительные б-ны
2-я морская строительная бригада	144, 146 ремонтные и строительные б-ны

* В каждом речном командовании штаб и 3 роты (штабная, ремонтная, обслуживания) , б-н МП. Речное командование имеет базу и 5 постов, каждый с ротой МП с 6 боевыми катерами.

Состав дивизии морской пехоты по данным на 2018 г

Соединения и подразделения МП:	Подразделения соединений
1-я бригада морской пехоты	4 б-на (3 морской пехоты и 1 амфибийных транспортёров)
2-я бригада морской пехоты	3 б-на морской пехоты

Речная пограничная бригада	3 речных командования (оси Апуре-Ороноко и 2 пограничных)
Бригада специальных операций	
Инженерная бригада	4 б-на (сапёрный и 3 ремонтно-строительных)
Группа дивизионной артиллерии	
Б-н связи	
Б-н обеспечения	
Полк военно-морской полиции	4 б-на военно-морской полиции
Полк пополнения морской пехоты	

Анализ организации ВМС показал, что они относительно невелики и включают штаб, флот, морскую пехоту, морскую авиацию и береговую охрану. Флот имеет 4 д-на: подлодок (2 ед.), фрегатов (6 ед., в т.ч. 3 небоеспособных), сторожевых кораблей (3 патрульных плюс 3 ракетных и 3 патрульных катера), десантных и вспомогательных кораблей (4 и 3 ед.).

Морская авиация мала (500 чел., 9 самолётов и 19 вертолётов), она имеет звено патрульных самолётов и 4 эскадрильи: 1 – транспортных самолётов и 3 – вертолётов (ПЛО, многоцелевых и учебных).

Зато морская пехота многочисленна (15 тыс. чел.) и включает в себя дивизию. Её основное назначение – оборона побережья, островов и речных границ во взаимодействии с дивизиями СВ. В дивизии 5 бригад (2 морской пехоты, речная пограничная, спецопераций, и инженерная), группа артиллерии, 2 полка (полиции и пополнения), 2 б-на (связи и обеспечения). На её вооружение поступили современ-

ные китайские амфибийные ББМ (в т.ч. рота танков), которыми оснащены 3 механизированных б-на морской пехоты.

Национальная гвардия (официально – Боливарианская национальная гвардия, или ВС сотрудничества) представляет собой военный корпус с полицейскими функциями. Она может служить в качестве жандармерии или резервной легкой пехоты, а также выполнять функции войск гражданской обороны. НГ состоит из 9 региональных командований (размера дивизии) и 23 командований зон уровня штатов (размера бригады). Число региональных командований планировалось увеличить до 15. Кроме того, есть Командование по надзору за прибрежной зоной, Командование воздушных операций, Инженерный корпус, Командование тыла, Академия НГ и другие учебные заведения. Планировалось реорганизовать НГ в дивизию под управлением территориальных командований. Состав НГ приведен в табл. 7

Командующий НГ
Штаб НГ
Командование генерального инспектора
Командование личного состава
Командование тыла: полк тылового обеспечения НГ и 1-й, 2-й, 3-й отряды
Оперативное командование: Управляет 8+ мобильными отрядами (6-н или полк размером), которые могут быть развёрнуты в любом регионе страны, для ответа на угрозы внутренней или пограничной безопасности. Командует всеми 9-ю региональными командованиями.
Региональное командование 1 (Сан-Антонио-де-Тачира, штат Тачира): 2 Ком. НГ зон (Тачира и Мерида)
Региональное командование 2 (Валенсия, штат Карабобо): 3 Ком. НГ зон (Коедес, Карабобо, Арагуа)
Региональное командование 3 (Маракайбо, штат Сулия): Командование НГ зон (Сулия)
Региональное командование 4 (Баркуисимето, штат Лара): 3 Командования НГ зон (Лара, Фалкон, Яракуй)
Региональное командование 5 (Каракас, столичный округ): 4 Командования НГ зон (Столичный округ, Варгас, Нефтяные поля Ориноко, Миранда)
Региональное командование 6 (СанФернадо-де-Апуре, штат Апуре): 3 Ком. НГ зон (Апуре, Баринас, Португесо)
Региональное командование 7 (Барселона, штат Ансоатекуи): 4 Ком. НГ зон (Гуарико, Ансоатекуи, Нуэва Эспарта, Сукре)
Региональное командование 8 (Пуарто Ордас, штат Боливар): 2 Ком. НГ зон (Боливар, Дельта Амарико)
Региональное командование 9 (Пуэрто Аякучо, штат Амазонас): Командование НГ зон (Амазонас)
Командование воздушных операций
Командование НГ по надзору за прибрежной зоной
Таможенная служба НГ
Пограничные отряды НГ
Части НГ по обеспечению общественного порядка и безопасности
Инженерный корпус НГ
Служба уголовных исследований НГ
Учебное командование: Военная академия НГ; Высшая школа НГ; Школы НГ
Командование специальных операций: Командование группы действий НГ; Сельские отряды НГ
Народная гвардия НГ
Национальное командование по борьбе с оборотом наркотиков
Национальный департамент развития

Управление службы экологической безопасности НГ
Отдел общественных акций НГ
Национальное командование по борьбе с вымогательством

Анализ организации НГ показал, что она предназначена, в основном, для выполнения полицейских функций и защиты режима, для охраны тыла и гражданской обороны. НГ также является срочным резервом СВ, а в случае оккупации страны должна служить базой для формирования партизанского движения и руководства им. Необходимо отметить, что НГ Венесуэлы признана ООН, как нарушающая права человека, предполагалась её причастность к международному незаконному обороту наркотиков через наркокартель Suns.

Национальная милиция включает 220 тыс. чел. [1], а по другим данным уже 500 тыс. чел. (к 2020 г. намечено увеличить число ополченцев до 2 млн. чел.). Уровень их боевой подготовки значительно ниже, чем в регулярных СВ, но многочисленное, вооруженное стрелковым оружием формирование, состоящее из мотивированных бойцов может выступить в качестве мобилизационного резерва для ВС, а также действовать в качестве иррегулярных формирований. В случае оккупации Венесуэлы, национальная милиция может составить основу партизанских формирований.